

Bölüm 6: Hata Ayıklama ve İstisnalar

Java ile Nesne Yönelimli Programlama

İstisna kavramı

try ve catch

Çoklu catch

finally

try-with-resources

İç içe try

İstisna hiyerarşisi

Kontrol edilen / edilmeyen

throw ve throws

Yaygın istisna sınıfları

Error

Özel istisnalar

İzleme listesi

Öğrenme Çıktıları

Kavram

İstisnayı (exception) tanımlamak; derleme, çalışma zamanı ve mantık hatalarını ayırt etmek.

Yakalama

`try`, `catch`, `finally` ve try-with-resources ile istisnaları ele almak; akışı adım adım izlemek.

Hiyerarşi

`Throwable`, `Error`, `Exception`, `RuntimeException` ilişkisini ve catch sırasının önemini açıklamak.

Türler

Kontrol edilen (checked) ve kontrol edilmeyen (unchecked) istisnaları ayırmak; “ele al veya bildir” kuralını uygulamak.

Fırlatma

`throw` ile istisna fırlatmak, `throws` ile bildirmek; istisnanın çağrı yığnında yayılımını izlemek.

Uygulama

Yaygın istisna sınıflarını tanımak, özel istisna sınıfı yazmak ve izleme listesini (stack trace) okumak.

İstisna Nedir?

- **İstisna (exception):** program çalışırken ortaya çıkan, programın **normal akışını bozan** beklenmeyen bir durumdur.
- Örnek: açılmak istenen dosyanın bulunamaması, sıfıra bölme, dizinin dışına erişim, `null` bir referansın kullanılması.
- İstisnalar Java çalışma zamanı sistemi (JVM) tarafından **otomatik** olarak ya da programcı tarafından kodla (`throw`) oluşturulabilir.
- Java'da istisna bir **nesnedir**: tipini, mesajını ve nerede oluştuğunu taşır.
- İstisna mekanizması, programcıya anormal durumlarla **düzenli** bir şekilde başa çıkma şansı verir.

Java bir istisnayla karşılaştığında kabaca şunu der: **“Pes ettim, şu an ne yapacağımı bilmiyorum. Sen hallet!”**

Benzetme

Garson mutfakta yemeğin bittiğini öğrenir. Kendisi çözemez; durumu **yöneticiye bildirir**. Yönetici ya çözer (başka yemek önerir) ya da durumu bir üste iletir.

İSTİSNA KAVRAMI

Üç Tür Hata

Tür	Ne zaman?	Kim yakalar?	Örnek
Derleme hatası (compile-time error)	Program derlenirken	<code>javac</code> ; program hiç çalışmaz	Noktalı virgül unutmak, <code>int x = "a";</code>
Çalışma zamanı hatası (runtime error) → istisna	Program çalışırken	JVM bir istisna nesnesi fırlatır	<code>10 / 0</code> , <code>dizi[5]</code> (3 ögeli dizide)
Mantık hatası (logic error)	Program çalışır ama sonuç yanlış	Hiçbiri; testlerle bulunur	Ortalamada <code>/ 2</code> yerine <code>/ 3</code> yazmak

Bu bölümün konusu ortadaki satırdır: **istisnalar**. Hata ayıklama (debugging) ise üç türün de nedenini bulup düzeltme işidir; istisna mekanizması ve izleme listesi bunun en güçlü araçlarındandır.

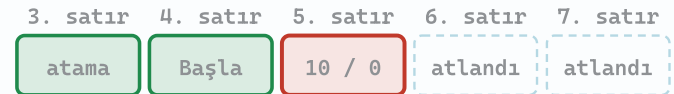
Yakalanmayan İstisna: Program Çöker

```
public class Cokus {  
    public static void main(String[] args) {  
        int pay = 10, payda = 0;  
        System.out.println("Başla");  
        int sonuc = pay / payda;  
        System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
        System.out.println("Bitti");  
    }  
}
```

Çıktı

```
Başla  
Exception in thread "main"  
java.lang.ArithmeticException: / by zero  
    at Cokus.main(Cokus.java:5)
```

- 5. satırda tam sayı sıfıra bölünür; JVM bir **ArithmeticException** nesnesi **fırlatır**.
- Kimse yakalamadığı için program **sonlanır**: "Sonuç" ve "Bitti" hiç yazılmaz.
- JVM, istisnanın **tipini**, **mesajını** ve **yerini** (sınıf, metot, satır) yazdırır.

➔ JVM: program sonlanır

İstisnayla Başa Çıkmanın İki Yolu

1) Ele almak (handle)

Metot, istisna oluşturabilecek kodu `try` içine alır ve `catch` ile durumu kendisi çözer.

Örnek: dosya okuma metodu, dosya bulunamazsa

(`FileNotFoundException`) kullanıcıya mesaj gösterip varsayılan ayarlarla devam eder.

2) Çağıranın sorunu yapmak (declare)

Metot istisnayı ele almaz; imzasında

`throws` ile bildirir. İstisna, metodu

çağırın kodun sorunu olur.

Çağırın kod da aynı seçimle karşılaşır: ya ele alır ya da bir üste iletir.

Hangi yol? İstisnayı **anlamalı biçimde çözebilecek** yer ele almalıdır. Örneğin dosya adını kullanıcıdan alan kod, "dosya yok" durumunda yeniden sorabilir; düşük seviyeli okuma metodu ise bunu bilemez.

“Ters Giden Bir Şey”: Dönüş Kodu ile

```
public static int indexOf(String[] isimler, String isim) {  
    for (int i = 0; i < isimler.length; i++) {  
        if (isimler[i].equals(isim)) {  
            return i;  
        }  
    }  
    return -1;  
}  
  
// main içinde  
String[] isimler = {"Ali", "Ayşe", "Can"};  
System.out.println(indexOf(isimler, "Can"));  
int k = indexOf(isimler, "Ece");    // k = -1  
System.out.println(isimler[k]);
```

Çıktı

```
2  
java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException:  
    Index -1 out of bounds for length 3
```

- İstisnalar, bir programın **“bir şeyin ters gittiğini”** bildirmesi için kullanılır.
- Ama “ters gitmek” **özneldir**: aranan ismin bulunamaması hata mıdır, olağan bir sonuç mu?
- Bu metod, eşleşme bulamazsa istisna fırlatmak yerine **-1** döndürür.
- Çağırın, **-1** 'i kontrol etmeyi **unutursa** hata başka bir yerde, **isimler[-1]** erişiminde ortaya çıkar (soldaki çıktı).

İSTİSNA KAVRAMI

Öneri: İstisnaları Kullanın

```
public static int bul(String[] isimler, String isim) {
    for (int i = 0; i < isimler.length; i++) {
        if (isimler[i].equals(isim)) {
            return i;
        }
    }
    throw new IllegalArgumentException("Bulunamadı: " + isim);
}

// main içinde
try {
    System.out.println(bul(isimler, "Ece"));
} catch (IllegalArgumentException e) {
    System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
}
```

Çıktı

Hata: Bulunamadı: Ece

- Genellikle `-1` gibi **özel dönüş kodlarından** kaçınılmalı, Java'nın istisna mekanizması tercih edilmelidir.
- İstisna, hata durumunu **açık** ve **etkili** biçimde ele almanın yoludur.

İstisnaların yararı

- + Açık ve tutarlı hata işleme; hata normal sonuçla karışmaz
- + Okunabilirlik artar, hata ayıklama kolaylaşır
- + Kodun güvenilirliği artar

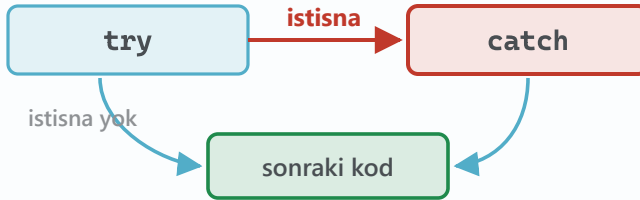
TRY VE CATCH

try ve catch Deyimleri

```
try {  
    // Potansiyel hata içeren kodlar  
    int sonuc = 10 / 0; // Hata: ArithmeticException  
} catch (ArithmeticException e) {  
    // Hata durumuyla başa çıkma  
    System.out.println("hata oluştu: " + e.getMessage());  
}
```

Çıktı

hata oluştu: / by zero

- Hata yönetiminin **temel yapısıdır**.
- `try` bloğu: **potansiyel hata** içeren kodlar.
- `catch` bloğu: `try` içinde belirtilen tipte bir istisna oluşursa çalışır ve onu **ele alır**.
- `catch (ArithmeticException e) :`
`e`, fırlatılan istisna **nesnesine** referanstır (bir parametre gibi).
- İstisna oluşursa `try` 'ın **kalan satırları atlanır**; istisna oluşmazsa `catch` hiç çalışmaz.
- `catch`'ten sonra program **normal akışına** devam eder.

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {  
2     public static void main(String[] args) {  
3         ▶ int pay = 10, payda = 0;  
4         System.out.println("Başla");  
5         try {  
6             System.out.println("Bölme öncesi");  
7             int sonuc = pay / payda;  
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
9         } catch (ArithmeticException e) {  
10            System.out.println("Hata: " +  
                e.getMessage());  
11        }  
12        System.out.println("Bitti");  
13    }  
14 }
```

```
println("Bölme öncesi")
```

```
sonuc = pay / payda
```

```
println("Sonuç: " + ...)
```

```
catch (ArithmeticException e)
```

```
println("Hata: " + ...)
```

```
println("Bitti")
```

Değişkenler oluşur. `payda` sıfır: sorun yaklaşıyor.

Adım 1 / 7

ÇIKTI

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {  
2     public static void main(String[] args) {  
3         int pay = 10, payda = 0;  
4         ▶ System.out.println("Başla");  
5         try {  
6             System.out.println("Bölme öncesi");  
7             int sonuc = pay / payda;  
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
9         } catch (ArithmeticException e) {  
10            System.out.println("Hata: " +  
                e.getMessage());  
11        }  
12        System.out.println("Bitti");  
13    }  
14 }
```

println("Bölme öncesi")

sonuc = pay / payda

println("Sonuç: " + ...)

catch (ArithmeticException e)

println("Hata: " + ...)

println("Bitti")

try dışındaki normal kod çalışır.

Adım 2 / 7

ÇIKTI

Başla

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {  
2     public static void main(String[] args) {  
3         int pay = 10, payda = 0;  
4         System.out.println("Başla");  
5         try {  
6             ▶ System.out.println("Bölme öncesi");  
7             int sonuc = pay / payda;  
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
9         } catch (ArithmeticException e) {  
10            System.out.println("Hata: " +  
11                e.getMessage());  
12        }  
13        System.out.println("Bitti");  
14    }
```

```
println("Bölme öncesi")
```

```
sonuc = pay / payda
```

```
println("Sonuç: " + ...)
```

```
catch (ArithmeticException e)
```

```
println("Hata: " + ...)
```

```
println("Bitti")
```

try bloğuna girildi; ilk satır sorunsuz çalışır.

Adım 3 / 7

ÇIKTI

```
Başla  
Bölme öncesi
```

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {  
2     public static void main(String[] args) {  
3         int pay = 10, payda = 0;  
4         System.out.println("Başla");  
5         try {  
6             System.out.println("Bölme öncesi");  
7             ▶ int sonuc = pay / payda;  
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
9         } catch (ArithmeticException e) {  
10            System.out.println("Hata: " +  
                e.getMessage());  
11        }  
12        System.out.println("Bitti");  
13    }  
14 }
```

println("Bölme öncesi")

sonuc = pay / payda

println("Sonuç: " + ...)

catch (ArithmeticException e)

println("Hata: " + ...)

println("Bitti")

10 / 0: JVM bir `ArithmeticException` nesnesi oluşturur ve **fırlatır**. Atama yapılmaz.

Adım 4 / 7

ÇIKTI

```
Başla  
Bölme öncesi
```

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {
2     public static void main(String[] args) {
3         int pay = 10, payda = 0;
4         System.out.println("Başla");
5         try {
6             System.out.println("Bölme öncesi");
7             int sonuc = pay / payda;
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);
9         } catch (ArithmeticException e) {
10             System.out.println("Hata: " +
11                 e.getMessage());
12         }
13         System.out.println("Bitti");
14     }
15 }
```

```
println("Bölme öncesi")
```

```
sonuc = pay / payda
```

```
println("Sonuç: " + ...)
```

```
catch (ArithmeticException e)
```



```
println("Hata: " + ...)
```

```
println("Bitti")
```

Tip eşleşir: `catch` çalışır, `e` istisna nesnesini gösterir. "Sonuç" satırı **atlandı**.

Adım 5 / 7

ÇIKTI

```
Başla
Bölme öncesi
```

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {  
2     public static void main(String[] args) {  
3         int pay = 10, payda = 0;  
4         System.out.println("Başla");  
5         try {  
6             System.out.println("Bölme öncesi");  
7             int sonuc = pay / payda;  
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
9         } catch (ArithmeticException e) {  
10             System.out.println("Hata: " +  
11                 e.getMessage());  
12         }  
13         System.out.println("Bitti");  
14     }  
}
```

println("Bölme öncesi")

sonuc = pay / payda

println("Sonuç: " + ...)

catch (ArithmeticException e)

println("Hata: " + ...)

println("Bitti")

e.getMessage() → "/ by zero" .

Adım 6 / 7

ÇIKTI

```
Başla  
Bölme öncesi  
Hata: / by zero
```

try-catch Akışı: Adım Adım

```
1 public class BolmeOrnegi {  
2     public static void main(String[] args) {  
3         int pay = 10, payda = 0;  
4         System.out.println("Başla");  
5         try {  
6             System.out.println("Bölme öncesi");  
7             int sonuc = pay / payda;  
8             System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
9         } catch (ArithmeticException e) {  
10            System.out.println("Hata: " +  
                e.getMessage());  
11        }  
12        System.out.println("Bitti");  
13    }  
14 }
```

```
println("Bölme öncesi")
```

```
sonuc = pay / payda
```

```
println("Sonuç: " + ...)
```

```
catch (ArithmeticException e)
```

```
println("Hata: " + ...)
```

```
println("Bitti")
```

Program **çökmedi**: catch'ten sonra normal akış devam eder.

Adım 7 / 7

ÇIKTI

```
Başla  
Bölme öncesi  
Hata: / by zero  
Bitti
```

TRY VE CATCH

İstisna Nesnesinden Bilgi Almak

```
try {  
    int[] dizi = new int[3];  
    dizi[5] = 7;  
} catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {  
    System.out.println(e.getMessage());  
    System.out.println(e);  
    System.out.println(e.getClass().getSimpleName());  
    e.printStackTrace();  
}
```

Çıktı

```
Index 5 out of bounds for length 3  
java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: Index 5 out of  
bounds for length 3  
ArrayIndexOutOfBoundsException  
java.lang.ArrayIndexOutOfBoundsException: Index 5 out of  
bounds for length 3  
    at IstisnaNesnesi.main(IstisnaNesnesi.java:5)
```

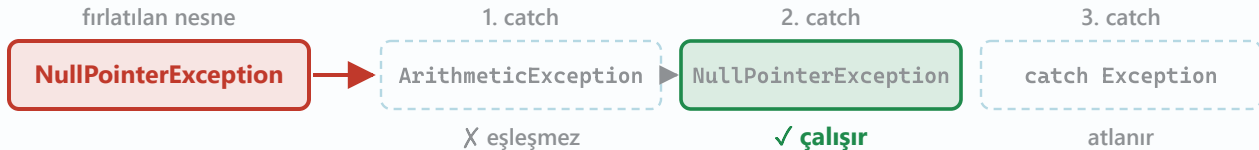
Metot	Ne verir?
<code>getMessage()</code>	Yalnızca açıklama mesajı (yoksa <code>null</code>)
<code>toString()</code>	Tam sınıf adı + "": " + mesaj; <code>println(e)</code> bunu kullanır
<code>getClass()</code>	İstisnanın gerçek sınıfı
<code>printStackTrace()</code>	<code>toString()</code> + izleme listesi; System.err 'e yazar
<code>getCause()</code>	Bu istisnaya yol açan başka istisna (varsa)

TRY VE CATCH

Çoklu catch Bloğu

```
try {  
    // Potansiyel hata içeren kodlar  
} catch (ArithmeticException e) {  
    // ArithmeticException ile başa çıkma  
} catch (NullPointerException e) {  
    // NullPointerException ile başa çıkma  
} catch (Exception e) {  
    // Diğer hata türleri için genel durum  
}
```

- Bir kod bloğunda **birden çok** tipte istisna oluşabilir.
- Her hata türü için ayrı bir `catch` bloğu eklenir; her blok o tipe **özgü** tepkiyi içerir.
- İstisna fırlatıldığında catch blokları **yukarıdan aşağıya** sırayla denenir; **eşleşen ilk** blok çalışır, diğerleri atlanır.
- "Eşleşmek": fırlatılan nesne, catch'teki tipin **kendisi veya alt sınıfıdır** (`instanceof` mantığı).
- Son sıradaki `catch (Exception e)` geri kalan tüm istisnaları yakalayan **genel** durumdur.

TRY VE CATCH

Zincirleme catch Blokları: Sıra Önemlidir

✗ GENEL TİP ÖNCE

```
try {  
    int sonuc = 10 / 0;  
} catch (Exception e) {  
    System.out.println("Genel hata");  
} catch (ArithmeticException e) {  
    System.out.println("Aritmetik hata");  
}
```

```
SiraHatasi.java:7: error: exception  
ArithmeticException  
    has already been caught
```

- catch tipleri arasında **kalıtım ilişkisi** varsa sıralama önemlidir: **alt sınıflar, üst sınıflardan önce** gelmelidir.
- `ArithmeticException` bir `Exception` 'dır; ilk blok onu zaten yakalar, ikinci blok **asla çalışamaz**. Derleyici buna izin vermez.
- Kalıtım ilişkisi olmayan tiplerin (`ArithmeticException`, `NullPointerException`) sırası önemli değildir.

✓ ÖZELDEN GENELE

```
} catch (ArithmeticException e) {  
    System.out.println("Aritmetik hata");  
} catch (Exception e) {  
    System.out.println("Genel hata");  
}
```

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {
2     try {
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);
5         System.out.println("Sonuç: " + (x / y));
6     } catch (NumberFormatException e) {
7         System.out.println("Sayı değil: " +
8             e.getMessage());
9     } catch (ArithmeticException e) {
10        System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());
11    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
12        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());
13    } finally {
14        System.out.println("finally çalıştı");
15    }
16 }
17 // main içinde
18 bol(new String[] {"10", "abc"});
19 bol(new String[] {"10", "0"});
20 bol(new String[] {"10"});
```

NumberFormatException

1. catch: NumberFormat
2. catch: Arithmetic
3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException

finally

1. çağrı: `parseInt("abc")` →

`NumberFormatException` . Bölme satırı atlanır.

Adım 1 / 7

ÇIKTI

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {
2     try {
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);
5         System.out.println("Sonuç: " + (x / y));
6     } catch (NumberFormatException e) {
7         System.out.println("Sayı değil: " +
8             e.getMessage());
9     } catch (ArithmeticException e) {
10        System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());
11    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
12        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());
13    } finally {
14        System.out.println("finally çalıştı");
15    }
16 }
17 // main içinde
18 bol(new String[] {"10", "abc"});
19 bol(new String[] {"10", "0"});
20 bol(new String[] {"10"});
```

NumberFormatException

1. catch: NumberFormat ✓

2. catch: Arithmetic

3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException

finally

İlk catch eşleşir ve çalışır; diğer catch'lere bakılmaz.

Adım 2 / 7

ÇIKTI

Sayı değil: For input string: "abc"

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {
2     try {
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);
5         System.out.println("Sonuç: " + (x / y));
6     } catch (NumberFormatException e) {
7         System.out.println("Sayı değil: " +
8             e.getMessage());
9     } catch (ArithmeticException e) {
10        System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());
11    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
12        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());
13    } finally {
14        System.out.println("finally çalıştı");
15    }
16 } // main içinde
17 bol(new String[] {"10", "abc"});
18 bol(new String[] {"10", "0"});
19 bol(new String[] {"10"});
```

NumberFormatException

1. catch: NumberFormat ✓

2. catch: Arithmetic

3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException

finally

Ardından **finally** .

Adım 3 / 7

ÇIKTI

Sayı değil: For input string: "abc"
finally çalıştı

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {
2     try {
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);
5         ▶ System.out.println("Sonuç: " + (x / y));
6     } catch (NumberFormatException e) {
7         System.out.println("Sayı değil: " +
8             e.getMessage());
9     } catch (ArithmeticException e) {
10        System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());
11    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
12        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());
13    } finally {
14        System.out.println("finally çalıştı");
15    }
16 }
17 // main içinde
18 bol(new String[] {"10", "abc"});
19 bol(new String[] {"10", "0"});
20 bol(new String[] {"10"});
```

ArithmeticException

1. catch: NumberFormat
 2. catch: Arithmetic
 3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException
- finally

2. çağrı: 10 / 0 →

ArithmeticException .

Adım 4 / 7

ÇIKTI

Sayı değil: For input string: "abc"
finally çalıştı

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {
2     try {
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);
5         System.out.println("Sonuç: " + (x / y));
6     } catch (NumberFormatException e) {
7         System.out.println("Sayı değil: " +
            e.getMessage());
8     } catch (ArithmeticException e) {
9         System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());
10    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
11        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());
12    } finally {
13        System.out.println("finally çalıştı");
14    }
15 }
16 // main içinde
17 bol(new String[] {"10", "abc"});
18 bol(new String[] {"10", "0"});
19 bol(new String[] {"10"});
```

ArithmeticException

1. catch: NumberFormat X

2. catch: Arithmetic ✓

3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException

finally

1. catch eşleşmez (X), 2. catch eşleşir (✓).

Adım 5 / 7

ÇIKTI

```
Sayı değil: For input string: "abc"
finally çalıştı
Sıfır: / by zero
```

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {
2     try {
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);
5         System.out.println("Sonuç: " + (x / y));
6     } catch (NumberFormatException e) {
7         System.out.println("Sayı değil: " +
8             e.getMessage());
9     } catch (ArithmeticException e) {
10        System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());
11    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
12        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());
13    } finally {
14        System.out.println("finally çalıştı");
15    }
16 }
17 // main içinde
18 bol(new String[] {"10", "abc"});
19 bol(new String[] {"10", "0"});
20 bol(new String[] {"10"});
```

ArrayIndexOutOfBoundsException

1. catch: NumberFormat
 2. catch: Arithmetic
 3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException
- finally

3. çağrı: dizinin tek ögesi var; `girdi[1]` →
`ArrayIndexOutOfBoundsException` .

Adım 6 / 7

ÇIKTI

```
Sayı değil: For input string: "abc"
finally çalıştı
Sıfır: / by zero
finally çalıştı
```

Hangi catch Çalışır?

```
1 static void bol(String[] girdi) {  
2     try {  
3         int x = Integer.parseInt(girdi[0]);  
4         int y = Integer.parseInt(girdi[1]);  
5         System.out.println("Sonuç: " + (x / y));  
6     } catch (NumberFormatException e) {  
7         System.out.println("Sayı değil: " +  
8             e.getMessage());  
9     } catch (ArithmeticException e) {  
10        System.out.println("Sıfır: " + e.getMessage());  
11    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {  
12        System.out.println("Eksik: " + e.getMessage());  
13    } finally {  
14        System.out.println("finally çalıştı");  
15    }  
16 // main içinde  
17 bol(new String[] {"10", "abc"});  
18 bol(new String[] {"10", "0"});  
19 bol(new String[] {"10"});
```

ArrayIndexOutOfBoundsException

1. catch: NumberFormat X

2. catch: Arithmetic X

3. catch: ArrayIndexOutOfBoundsException ✓

finally

İlk iki catch eşleşmez, üçüncüsü eşleşir; sonra finally .

Adım 7 / 7

ÇIKTI

```
Sayı değil: For input string: "abc"  
finally çalıştı  
Sıfır: / by zero  
finally çalıştı  
Eksik: Index 1 out of bounds for  
length 1  
finally çalıştı
```

TRY VE CATCH

Tek catch, Birden Çok Tip (Java 7+)

```
try {
    Object o = "Merhaba";
    Integer i = (Integer) o;
} catch (ClassCastException
        | NullPointerException e) {
    System.out.println("Tür veya null hatası: "
        + e.getClass().getSimpleName());
}
```

Çıktı

Tür veya null hatası: ClassCastException

- Tepki aynıysa tipler `|` ile birleştirilir; kod tekrarı azalır.
- Bu blokta `e` **final** sayılır; yeni değer atanamaz.

X ALT VE ÜST SINIF BİRLİKTE YAZILAMAZ

```
} catch (FileNotFoundException
        | IOException e) {
```

error: Alternatives in a multi-catch statement cannot be related by subclassing
Alternative FileNotFoundException is a subclass of alternative IOException

Çözüm: yalnızca üst tipi yazın: `catch (IOException e)`. Alt tip zaten onun içindedir.

FINALLY

finally Bloğu

```
try {  
    // Potansiyel hata içeren kodlar  
} catch (Exception e) {  
    // Diğer hata türleri için genel durum  
} finally {  
    // Her durumda çalıştırılacak kodlar  
}
```

- `try` ve `catch` bloklarının ardından eklenir.
- İstisna **olsun veya olmasın**, yakalansın veya yakalanmasın, **her durumda** çalışır.
- `try` veya `catch` içinde `return` olsa bile, metottan çıkmadan **önce** çalışır.
- Kodun belirli adımlarının çalışmasını **güvence altına** alır: dosya, ağ ve veri tabanı bağlantılarını kapatmak gibi **kaynak yönetimi** ve temizlik işleri.
- `try` 'dan sonra en az bir `catch` veya `finally` gelmelidir; `try { } finally { }` geçerlidir.
- Tek istisna: `System.exit()` JVM'i hemen durdurur; finally çalışmaz.

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     ▶ System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

dönüş değeri henüz yok

`println` 'dan önce argümanı hesaplanmalı:`bol(10, 2)` çağrılır.

Adım 1 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

`main()`

ÇIKTI

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

dönüş değeri henüz yok

try bloğu başlar.

Adım 2 / 13

ÇAĞRI YIĞINI

`bol(10, 2)``main()`

ÇIKTI

`try başladı`

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         ▶ int s = a / b;  
5         ▶ System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

dönüş değeri henüz yok

Bölme başarılı: `s = 5`.

Adım 3 / 13

ÇAĞRI YIĞINI`bol(10, 2)``main()`**ÇIKTI**`try başladı
try bitti`

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

bekleyen dönüş değeri: 5

`return s` : dönüş değeri **5** hazırlanır, ama metot hemen bitmez...

Adım 4 / 13

ÇAĞRI YIĞINI

`bol(10, 2)``main()`

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

bekleyen dönüş değeri: 5

...Önce **finally** çalışır. catch atlandı (istisna yok).

Adım 5 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

`bol(10, 2)``main()`

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     ▶ System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

bekleyen dönüş değeri: 5

Şimdi 5 döner ve yazdırılır.

Adım 6 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

`main()`

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     ▶ System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

dönüş değeri henüz yok

İkinci çağrı: `bol(10, 0)` .

Adım 7 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

`main()`

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)``finally { ... }`

dönüş değeri henüz yok

try başlar.

Adım 8 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

`bol(10, 0)``main()`

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5  
try başladı
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

```
try { ... }
```

```
catch (ArithmeticException e)
```

```
finally { ... }
```

dönüş değeri henüz yok

10 / 0 → istisna! try'ın kalanı ("try bitti",
return s) atlanır.

Adım 9 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

```
bol(10, 0)
```

```
main()
```

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5  
try başladı
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

```
try { ... }
```

```
catch (ArithmeticException e) ✓
```

```
finally { ... }
```

dönüş değeri henüz yok
catch eşleşir ve mesajı yazar.

Adım 10 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

```
bol(10, 0)
```

```
main()
```

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5  
try başladı  
catch: / by zero
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

```
try { ... }
```

```
catch (ArithmeticException e) ✓
```

```
finally { ... }
```

bekleyen dönüş değeri: -1

return -1 : değer hazır, ama yine önce finally.

Adım 11 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

```
bol(10, 0)
```

```
main()
```

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5  
try başladı  
catch: / by zero
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

```
try { ... }
```

```
catch (ArithmeticException e) ✓
```

```
finally { ... }
```

bekleyen dönüş değeri: -1

finally bu kez de çalışır.

Adım 12 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

```
bol(10, 0)
```

```
main()
```

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5  
try başladı  
catch: / by zero  
finally
```

finally ve return: Adım Adım

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     try {  
3         System.out.println("try başladı");  
4         int s = a / b;  
5         System.out.println("try bitti");  
6         return s;  
7     } catch (ArithmeticException e) {  
8         System.out.println("catch: " + e.getMessage());  
9         return -1;  
10    } finally {  
11        System.out.println("finally");  
12    }  
13 }  
14 public static void main(String[] args) {  
15     System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 2));  
16     ▶ System.out.println("Sonuç = " + bol(10, 0));  
17 }
```

`try { ... }``catch (ArithmeticException e)` ✓`finally { ... }`

bekleyen dönüş değeri: -1

-1 döner. Sonuç: finally **iki durumda da** çalıştı.

Adım 13 / 13

ÇAĞRI YİĞİNİ

`main()`

ÇIKTI

```
try başladı  
try bitti  
finally  
Sonuç = 5  
try başladı  
catch: / by zero  
finally  
Sonuç = -1
```

FINALLY

try-with-resources (Java 7+)

```
class Kaynak implements AutoCloseable {  
    private String ad;  
    Kaynak(String ad) {  
        this.ad = ad;  
        System.out.println(ad + " açıldı");  
    }  
    void kullan(int x) {  
        System.out.println(ad + " kullanılıyor");  
        int s = 10 / x;  
    }  
    @Override  
    public void close() {  
        System.out.println(ad + " kapatıldı");  
    }  
}
```

```
try (Kaynak k = new Kaynak("dosya")) {  
    k.kullan(0);  
} catch (ArithmeticException e) {  
    System.out.println("Hata: " + e.getMessage());  
}
```

Çıktı

```
dosya açıldı  
dosya kullanılıyor  
dosya kapatıldı  
Hata: / by zero
```

- `try (...)` içinde açılan kaynak, blok bitince **otomatik** kapatılır (`close()`); istisna olsa bile.
- Kaynak **catch'ten önce** kapanır. Kaynak sınıfı `AutoCloseable` arayüzünü gerçekleştirmelidir (dosya ve veri tabanı sınıfları gerçekleştirir).
- Kaynak kapatmak için `finally` yazmanın modern ve güvenli yolu budur.

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
► try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

İlk kaynak oluşur: **dosya açıldı** .

Adım 1 / 8

ÇIKTI

dosya açıldı

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
1 try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
açık

ağ
açık

İkinci kaynak oluşur. Kaynaklar **noktalı virgülle** ayrılır, yazılış sırasıyla açılır.

Adım 2 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı
ağ açıldı
```

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
1 try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     ▶ b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
açık

ağ
kullanılıyor

b.kullan(0) : önce "ağ kullanılıyor" yazılır, sonra
10 / 0 .

Adım 3 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı
ağ açıldı
ağ kullanılıyor
```

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
1 try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     ▶ b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
açık

ağ
kullanılıyor

ArithmeticException: / by zero

İstisna fırlatıldı: try'ın kalanı ("try sonu") atlanır. Ama catch'ten **önce** kaynaklar kapatılacak.

Adım 4 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı
ağ açıldı
ağ kullanılıyor
```

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
1 try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");  
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {  
3     b.kullan(0);  
4     System.out.println("try sonu");  
5 } catch (ArithmeticException e) {  
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());  
7 } finally {  
8     System.out.println("finally");  
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
açık

ağ
kapalı

ArithmeticException: / by zero

Kapatma **ters sırayla**: son açılan **b** önce kapanır
(**close()**).

Adım 5 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı  
ağ açıldı  
ağ kullanılıyor  
ağ kapatıldı
```

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
► try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
kapalı

ağ
kapalı

ArithmeticException: / by zero

Sonra **a** kapanır. Her iki kaynak da istisnaya rağmen kapandı.

Adım 6 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı
ağ açıldı
ağ kullanılıyor
ağ kapatıldı
dosya kapatıldı
```

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
1 try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
kapalı

ağ
kapalı

yakalandı

Şimdi catch çalışır: istisna yakalandı.

Adım 7 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı
ağ açıldı
ağ kullanılıyor
ağ kapatıldı
dosya kapatıldı
Hata: / by zero
```

İki Kaynak: Açılış ve Kapanış Sırası

Kaynak : yapıcısı "... açıldı", **kullan** "... kullanılıyor", **close()** "... kapatıldı" yazar.

```
1 try (Kaynak a = new Kaynak("dosya");
2     Kaynak b = new Kaynak("ağ")) {
3     b.kullan(0);
4     System.out.println("try sonu");
5 } catch (ArithmeticException e) {
6     System.out.println("Hata: " + e.getMessage());
7 } finally {
8     ▶ System.out.println("finally");
9 }
```

Kaynaklar (açılış sırası)

dosya
kapalı

ağ
kapalı

En son **finally** çalışır. Sıra: aç → kullan → kapat
(ters) → catch → finally.

Adım 8 / 8

ÇIKTI

```
dosya açıldı
ağ açıldı
ağ kullanılıyor
ağ kapatıldı
dosya kapatıldı
Hata: / by zero
finally
```

FINALLY

İç İçe try Blokları

```
try {  
    // Dıştaki try bloğu  
    try {  
        // İçteki try bloğu  
        // Potansiyel hata içeren kodlar  
    } catch (Exception e) {  
        // İçteki catch bloğu  
    } finally {  
        // İçteki finally bloğu  
    }  
} catch (Exception e) {  
    // Dıştaki catch bloğu  
} finally {  
    // Dıştaki finally bloğu  
}
```

Bir `try` bloğu içinde başka bir `try` bloğu bulunabilir. İçteki try'da bir istisna oluşursa:

1. İçteki try'ın catch'lerinde **uygun** bir catch varsa o çalışır.
2. Yoksa istisna **dışa doğru** ilerler; ilk uygun catch bulunur ve çalışır.
3. Hiçbir catch eşleşmezse istisna metottan çıkar; sonunda kimse yakalamazsa **JVM'in varsayılan işleyicisi** programı sonlandırır.
4. Her durumda, istisnanın geçtiği her seviyedeki `finally` (varsa) çalışır.

İç İçe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             System.out.println("İç try");  
6             String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

```
dış try {  
    iç try { ... s.length() }  
    iç catch (ArithmeticException)  
    iç finally  
    println("Dış try devam")  
    dış catch (NullPointerException)  
    dış finally  
    println("Program sürüyor")  
}
```

Dış try başlar.

Adım 1 / 8

ÇIKTI

Dış try

İç içe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             ▶ System.out.println("İç try");  
6             ▶ String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

```
dış try {  
    iç try { ... s.length() }  
    iç catch (ArithmeticException)  
    iç finally  
    println("Dış try devam")  
    dış catch (NullPointerException)  
    dış finally  
    println("Program sürüyor")
```

İç try başlar; `s = null` .

Adım 2 / 8

ÇIKTI

```
Dış try  
İç try
```

İç İçe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             System.out.println("İç try");  
6             String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

dış try {

iç try { ... s.length() }

iç catch (ArithmeticException)

iç finally

println("Dış try devam")

dış catch (NullPointerException)

dış finally

println("Program sürüyor")

null üzerinde metot çağırısı → NullPointerException .

Adım 3 / 8

ÇIKTI

Dış try
İç try

İç içe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             System.out.println("İç try");  
6             String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

dış try {

iç try { ... s.length() }

iç catch (ArithmeticException) X

iç finally

println("Dış try devam")

dış catch (NullPointerException)

dış finally

println("Program sürüyor")

İç catch yalnızca `ArithmeticException` yakalar: **eşleşmez.**

Adım 4 / 8

ÇIKTI

Dış try
İç try

İç içe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             System.out.println("İç try");  
6             String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

dış try {

iç try { ... s.length() }

iç catch (ArithmeticException) X

iç finally

println("Dış try devam")

dış catch (NullPointerException)

dış finally

println("Program sürüyor")

İstisna dışarı çıkmadan önce **iç finally** çalışır.

Adım 5 / 8

ÇIKTI

```
Dış try  
İç try  
İç finally
```

İç içe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             System.out.println("İç try");  
6             String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

dış try {

iç try { ... s.length() }

iç catch (ArithmeticException) X

iç finally

println("Dış try devam")

dış catch (NullPointerException) ✓

dış finally

println("Program sürüyor")

İstisna dış seviyeye geçti; "Dış try devam" **atlandı**. Dış catch eşleşir.

Adım 6 / 8

ÇIKTI

```
Dış try  
İç try  
İç finally  
Dış catch: NPE
```

İç içe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```

1 public static void main(String[] args) {
2     try {
3         System.out.println("Dış try");
4         try {
5             System.out.println("İç try");
6             String s = null;
7             System.out.println(s.length());
8         } catch (ArithmeticException e) {
9             System.out.println("İç catch");
10        } finally {
11            System.out.println("İç finally");
12        }
13        System.out.println("Dış try devam");
14    } catch (NullPointerException e) {
15        System.out.println("Dış catch: NPE");
16    } finally {
17        ▶ System.out.println("Dış finally");
18    }
19    System.out.println("Program sürüyor");
20 }

```

dış try {

iç try { ... s.length() }

iç catch (ArithmeticException) X

iç finally

println("Dış try devam")

dış catch (NullPointerException) ✓

dış finally

println("Program sürüyor")

Dış finally çalışır.

Adım 7 / 8

ÇIKTI

```

Dış try
İç try
İç finally
Dış catch: NPE
Dış finally

```

İç içe try: İstisna Dışa Doğru İlerler

```
1 public static void main(String[] args) {  
2     try {  
3         System.out.println("Dış try");  
4         try {  
5             System.out.println("İç try");  
6             String s = null;  
7             System.out.println(s.length());  
8         } catch (ArithmeticException e) {  
9             System.out.println("İç catch");  
10        } finally {  
11            System.out.println("İç finally");  
12        }  
13        System.out.println("Dış try devam");  
14    } catch (NullPointerException e) {  
15        System.out.println("Dış catch: NPE");  
16    } finally {  
17        System.out.println("Dış finally");  
18    }  
19    System.out.println("Program sürüyor");  
20 }
```

dış try {

iç try { ... s.length() }

iç catch (ArithmeticException) X

iç finally

println("Dış try devam")

dış catch (NullPointerException) ✓

dış finally

println("Program sürüyor")

İstisna ele alındı; program normal devam eder.

Adım 8 / 8

ÇIKTI

```
Dış try  
İç try  
İç finally  
Dış catch: NPE  
Dış finally  
Program sürüyor
```

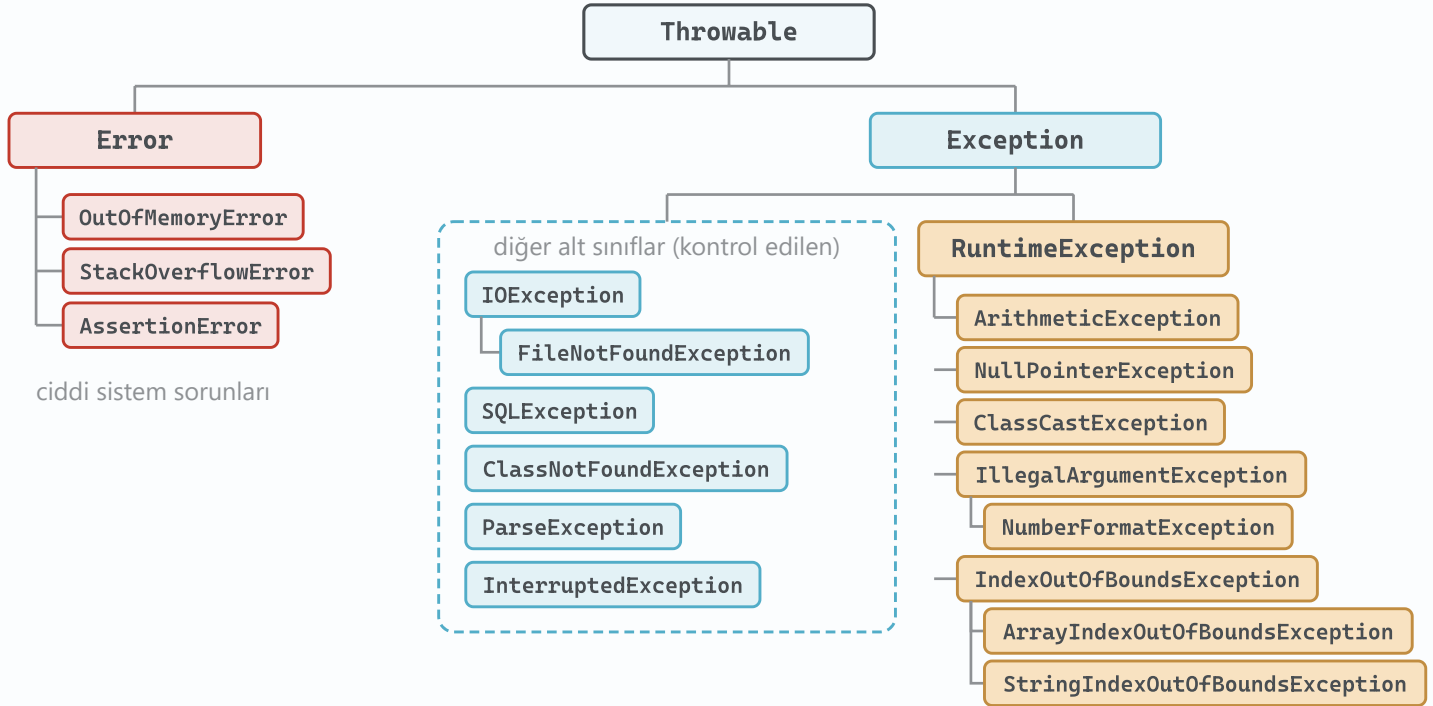
İstisnalar Hiyerarşisi

- Java'da istisna sınıfları bir **sınıf hiyerarşisi** içindedir.
- `Throwable` sınıfı, fırlatılabilen her şeyin **atasıdır**: yalnızca `Throwable` ve alt sınıflarının nesneleri `throw` edilebilir ve `catch` ile yakalanabilir.
- `Throwable` 'ın iki doğrudan alt sınıfı vardır: `Error` ve `Exception`.
- Bir `catch` bloğu, yazılan tipi **ve tüm alt sınıflarını** yakalar (kalıtımın doğal sonucu).
- Java, yeni **özel istisna sınıfları** oluşturmayı destekler: uygulamaya özgü durumlara uyan sınıflar bu hiyerarşiye eklenir.

Neden hiyerarşi?

Aynı aileden istisnalar **tek bir üst tipe** yakalanabilir: `catch (IOException e)` hem `FileNotFoundException` 'ı hem de diğer giriş/çıkış hatalarını yakalar.

İstisna Sınıf Ağacı

□ kontrol edilen (checked) □ kontrol edilmeyen: RuntimeException ve alt sınıfları

□ kontrol edilmeyen: Error ve alt sınıfları

Error ve Exception

Error

- Programın **kurtarılamayacak** ciddi bir sorunla karşılaştığını belirtir.
- Bu durumlarla başa çıkmak çoğunlukla mümkün değildir; genellikle programın sonlanmasına yol açar.
- Örnek: program belleğinin tükenmesi (`OutOfMemoryError`), çağrı yığınının taşması, disk sürücüsünün "kaybolması" gibi aşırı durumlar.
- Uygulama kodunda **yakalanması önerilmez**.

Exception

- + Programın **öngörebileceği** ve çoğu zaman **kurtarabileceği** durumlar.
- + Dosya yok, ağ koptu, geçersiz girdi, `null` referans...
- + `try` - `catch` ile ele alınması beklenen tiptir.
- + Alt sınıfı `RuntimeException` , çoğunlukla **programcı hatalarını** temsil eder.

Her ikisi de `Throwable` 'dan türer; bu yüzden ikisi de fırlatılabilir. Ama "ele alınmalı" olan, `Exception` ailesidir.

İSTİSNA TÜRLERİ

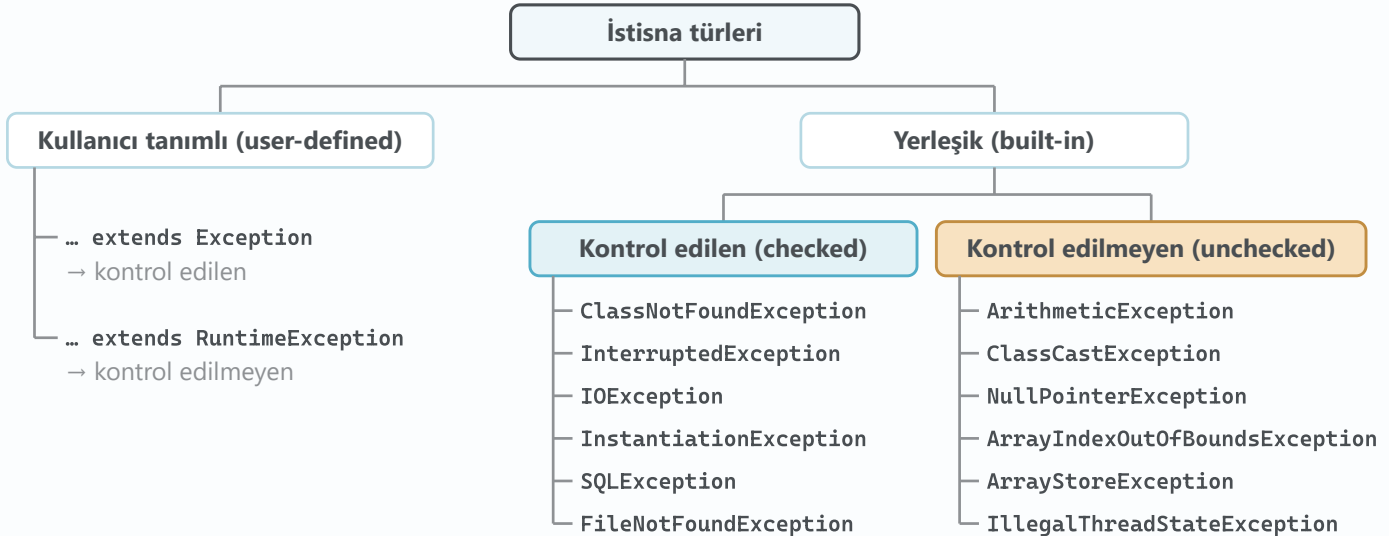
İstisna Türleri

Kontrol edilen (checked exceptions)

Derleme zamanında **derleyici denetler**; programcı ele almak ya da bildirmek zorundadır. Ortaya çıkabileceği önceden bilinen durumlar.

Kontrol edilmeyen (unchecked exceptions)

Derleme zamanında denetlenmez; çalışma zamanında ortaya çıkar. `RuntimeException`, `Error` ve alt sınıfları.

Kontrol Edilen İstisna (Checked)

- Kod tarafından **ele alınması veya bildirilmesi** gerekir: "catch or declare" (yakala ya da bildir) kuralı.
- Metodun başında `throws` ile belirtilmeli veya `try` - `catch` içinde ele alınmalıdır.
- `Exception` 'dan türer ama `RuntimeException` 'dan **türemez**.
- Bu kural **derleme zamanında** denetlenir: uyulmazsa program derlenmez.
- Örnek: var olmayan bir dosyayı okumaya çalışmak. Program ne kadar doğru yazılsa da dosya silinmiş olabilir; bu yüzden derleyici bir plan ister.

✗ NE ELE ALINMIŞ NE BİLDİRİLMİŞ

```
public void dosyaOku() {  
    FileReader okuyucu = new FileReader("veri.txt");  
}
```

```
error: unreported exception FileNotFoundException;  
      must be caught or declared to be thrown
```

✓ THROWS İLE BİLDİRİLMİŞ

```
public void dosyaOku() throws FileNotFoundException {  
    // Dosya okuma kodu  
    FileReader okuyucu = new FileReader("veri.txt");  
}
```

Kontrol Edilen İstisnayı Ele Almak

```
public static void dosyaOku2() {  
    try {  
        FileReader okuyucu = new FileReader("veri.txt");  
        // Dosya okuma kodu  
    } catch (FileNotFoundException e) {  
        // Kontrol edilen istisna burada ele alınıyor  
        System.err.println("Dosya bulunamadı: " + e.getMessage());  
        // Gerekirse istisna tekrar fırlatılabilir:  
        // throw e;  
    }  
}
```

Çıktı (Windows; Linux'ta: No such file or directory)

Dosya bulunamadı: veri.txt (The system cannot find the file specified)

- Bu sürümde metod istisnayı **kendisi** yakalar; imzasında **throws** yoktur. Çağırان kod hiçbir şey yapmak zorunda değildir.
- **System.err** : hata çıktısı akışı. Konsolda çoğu IDE bunu kırmızı gösterir.
- Mesaj, işletim sisteminden gelir; Windows ve Linux'ta farklıdır.
- **throw e;** : yakalanan istisna, gerekirse (örneğin kayıt tuttuktan sonra) **tekrar fırlatılabilir**. O zaman metod yine **throws** **FileNotFoundException** bildirmelidir.

Kontrol Edilmeyen İstisna (Unchecked)

- Ele alınması veya bildirilmesi **zorunlu olmayan** istisna türleridir.
- Genellikle **mantık hataları** veya **programcı hataları** sonucu ortaya çıkar: sifıra bölme, `null` kullanımı, dizi sınırını aşma.
- `throws` ile belirtilmesi veya `try` - `catch` içine alınması zorunlu değildir; derleyici sessiz kalır.
- `RuntimeException` veya `Error` sınıflarından türer.
- Doğru çözüm çoğu zaman yakalamak değil, **önlemektir**: bölmeden önce paydayı, kullanmadan önce `null` 'ı denetlemek.

```
public void bolmeIslemi(int pay, int payda) {  
    // Kontrol edilmeyen istisna: ArithmeticException  
    int sonuc = pay / payda;  
}
```

Derlenir, `throws` gerekmez. `payda == 0` olursa çalışma zamanında istisna oluşur.

```
public void bolmeIslemi(int pay, int payda) {  
    if (payda == 0) { // önleme  
        System.out.println("Payda sıfır olamaz");  
        return;  
    }  
    int sonuc = pay / payda;  
}
```

İSTİSNA TÜRLERİ

Kontrol Edilen, Kontrol Edilmeyen, Error

	Kontrol edilen	Kontrol edilmeyen	Error
Üst sınıf	Exception (RuntimeException hariç)	RuntimeException	Error
Derleyici denetler mi?	Evet : ele al veya bildir	Hayır	Hayır
Tipik neden	Programın dışındaki koşullar (dosya, ağ, veri tabanı)	Programcı hatası (null, sınır, bölme)	JVM / sistem sorunu
Ne yapılmalı?	Yakala ve kurtar, ya da throws ile ilet	Kodu düzelt, girdiyi denetle	Genellikle yakalama; programı düzgün sonlandır
Örnekler	IOException , SQLException , ClassNotFoundException	NullPointerException , ArithmeticException	OutOfMemoryError , StackOverflowError

İstisna Fırlatma (Throwing an Exception)

- Java çalışma zamanı beklenmeyen bir durumla karşılaştığında, üst seviyedeki kodlara bildirmek için bir **istisna nesnesi oluşturur** ve **fırlatır**.
- Programcı da aynısını `throw` anahtar kelimesiyle yapabilir.
- İstisna, normal program akışını **değiştirir**:
`throw` 'dan sonraki satırlar çalışmaz; denetim uygun `catch` 'e geçer.
- Fırlatılabilen birçok tür vardır: `IOException`, `NullPointerException`, `IllegalArgumentException`, kendi özel sınıflarınız...
- Fırlatılan istisna, çağırان kod tarafından `try` - `catch` ile yakalanabilir. Hiçbir yerde ele alınmazsa JVM programı sonlandırır ve **neyin** yanlış gittiğini, **nerede** olduğunu bildirir.

SÖZ DİZİMİ

```
throw new Exception("Bu bir istisna durumu!");
```

`new` ile istisna **nesnesi** oluşturulur (yapıcıya mesaj verilir), `throw` ile fırlatılır.

```
try {  
    throw new Exception("Bu bir istisna durumu!");  
} catch (Exception e) {  
    System.out.println(e);  
}
```

Çıktı

```
java.lang.Exception: Bu bir istisna durumu!
```

Durumu En İyi Anlatan Tipi Fırlatın

```
class CustomException extends Exception {
    public CustomException(String mesaj) {
        super(mesaj);
    }
}

public static void kontrolEt(int deger)
    throws CustomException {
    if (deger < 0) {
        // Belirli bir durumu kontrol et ve istisna fırlat
        throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");
    }
    // Değer pozitifse, normal işlem devam eder
    System.out.println("Değer uygun: " + deger);
}

// main içinde
try {
    kontrolEt(5);
    kontrolEt(-3);
    kontrolEt(8);
} catch (CustomException e) {
    System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());
}
```

Çıktı

Değer uygun: 5
Yakalandı: Değer negatif olamaz!

- İstisna tipi seçilirken durumu **en iyi temsil eden** sınıf seçilmelidir.
- Özel senaryolar için **özel istisna sınıfları** oluşturulabilir (ayrıntısı ileride).
- `CustomException` bir `Exception` alt sınıfıdır: **kontrol edilen** bir istisnadır. Bu yüzden metot imzasında `throws CustomException` şarttır.
- `kontrolEt(-3)` fırlattığı anda try'ın kalanı atlanır: `kontrolEt(8)` **hiç çağrılmaz**.

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlatır

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
2     if (deger < 0) {  
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
4     }  
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);  
6 }  
7 // main içinde  
8 try {  
9     ▶ kontrolEt(5);  
10    kontrolEt(-3);  
11    kontrolEt(8);  
12 } catch (CustomException e) {  
13    System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
14 }
```

Çağrı yığını

kontrolEt(5)

main()

main, try içinde **kontrolEt(5)** 'i çağırır; yığına yeni çerçeve eklenir.

Adım 1 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlar

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
2     if (deger < 0) {  
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
4     }  
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);  
6 }  
7 // main içinde  
8 try {  
9     kontrolEt(5);  
10    kontrolEt(-3);  
11    kontrolEt(8);  
12 } catch (CustomException e) {  
13    System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
14 }
```

Çağrı yığını

kontrolEt(5)

main()

5 < 0 yanlış; throw satırı atlanır.

Adım 2 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

kontrolEt(5)

main()

ÇIKTI

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlatır

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {
2     if (deger < 0) {
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");
4     }
5     ▶ System.out.println("Değer uygun: " + deger);
6 }
7 // main içinde
8 try {
9     kontrolEt(5);
10    kontrolEt(-3);
11    kontrolEt(8);
12 } catch (CustomException e) {
13     System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());
14 }
```

Çağrı yığını

kontrolEt(5)

main()

"Değer uygun: 5" yazılır; metot normal biçimde döner.

Adım 3 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

kontrolEt(5)

main()

ÇIKTI

Değer
uygun: 5

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlar

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
2     if (deger < 0) {  
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
4     }  
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);  
6 }  
7 // main içinde  
8 try {  
9     kontrolEt(5);  
10    ► kontrolEt(-3);  
11    kontrolEt(8);  
12 } catch (CustomException e) {  
13     System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
14 }
```

Çağrı yığını

kontrolEt(-3)

main()

Sıradaki çağrı: kontrolEt(-3)

Adım 4 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

Değer uygun:
5

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlatır

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
2     if (deger < 0) {  
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
4     }  
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);  
6 }  
7 // main içinde  
8 try {  
9     kontrolEt(5);  
10    kontrolEt(-3);  
11    kontrolEt(8);  
12 } catch (CustomException e) {  
13     System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
14 }
```

Çağrı yığını

kontrolEt(-3)

main()

-3 < 0 doğru.

Adım 5 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

kontrolEt(-3)

main()

ÇIKTI

Değer
uygun: 5

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlar

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
2     if (deger < 0) {  
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
4     }  
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);  
6 }  
7 // main içinde  
8 try {  
9     kontrolEt(5);  
10    kontrolEt(-3);  
11    kontrolEt(8);  
12 } catch (CustomException e) {  
13     System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
14 }
```

Çağrı yığını

kontrolEt(-3)

CustomException
Değer negatif olamaz!

main()

new ile istisna nesnesi oluşur,
throw fırlatır. 5. satır çalışmaz;
metotta catch yok, çerçeve atılır.

Adım 6 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

kontrolEt(-3)

main()

ÇIKTI

Değer
uygun: 5

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlar

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {
2     if (deger < 0) {
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");
4     }
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);
6 }
7 // main içinde
8 try {
9     kontrolEt(5);
10    kontrolEt(-3);
11    kontrolEt(8);
12 } catch (CustomException e) {
13     System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());
14 }
```

Çağrı yığını

main()

İstisna main'e geçti; try'ın kalanı (kontrolEt(8)) **atlanır**, uyan catch bulunur.

Adım 7 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

Değer uygun:
5

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlatır

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {  
2     if (deger < 0) {  
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");  
4     }  
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);  
6 }  
7 // main içinde  
8 try {  
9     kontrolEt(5);  
10    kontrolEt(-3);  
11    kontrolEt(8);  
12 } catch (CustomException e) {  
13     ▶ System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
14 }
```

Çağrı yığını

main()

getMessage(), yapıcıya verilen mesajı döndürür.

Adım 8 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

```
Değer uygun:  
5  
Yakalandı:  
Değer negatif  
olamaz!
```

throw: Fırlatılan İstisna try'ın Kalanını Atlar

```
1 static void kontrolEt(int deger) throws CustomException {
2     if (deger < 0) {
3         throw new CustomException("Değer negatif olamaz!");
4     }
5     System.out.println("Değer uygun: " + deger);
6 }
7 // main içinde
8 try {
9     kontrolEt(5);
10    kontrolEt(-3);
11    kontrolEt(8);
12 } catch (CustomException e) {
13     System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());
14 }
```

Çağrı yığını

main()

catch bitti; program normal akışına devam eder. `kontrolEt(8)` hiç çağrılmadı.

Adım 9 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

```
Değer uygun:
5
Yakalandı:
Değer negatif
olamaz!
```

İSTİSNA FIRLATMA

throw ve throws Farkı

	throw	throws
Görevi	Bir istisnayı fırlatır (şimdi)	Metodun fırlatabileceği istisnaları bildirir (ileride olabilir)
Yeri	Metot gövdesinde, bir deyim olarak	Metot imzasında, parametrelerden sonra
Ardından	Tek bir nesne: <code>throw new X("...");</code>	Bir veya daha çok tip: <code>throws X, Y</code>
Örnek	<code>throw new ArithmeticException("Sıfıra bölme");</code>	<code>void bol(int x, int y) throws ArithmeticException</code>

✗ THROWS GÖVDEDE KULLANILMAZ

```
if (x < 0) {  
    throws new IllegalArgumentException("negatif");  
}
```

error: illegal start of expression

✗ KONTROL EDİLEN İSTİSNA, BİLDİRİLMEDEN FIRLATILMIŞ

```
static void f(int x) {  
    if (x < 0) throw new Exception("negatif");  
}
```

error: unreported exception Exception;
must be caught or declared to be thrown

İstisna Fırlatan Metotları Çağırarak

DOSYA OKUMA METODU

```
public void dosyaOku() throws FileNotFoundException {  
    // Dosya okuma kodu  
}
```

1) ÇAĞIRAN ELE ALIR (TERCİH EDİLEN)

```
try {  
    dosyaOku();  
} catch (FileNotFoundException e) {  
    // Dosya bulunamadı durumuyla başa çıkma kodu  
    System.err.println("Dosya bulunamadı: " + e.getMessage());  
}
```

2) ÇAĞIRAN DA BİLDİRİR (İLETİR)

```
public void raporHazirla() throws FileNotFoundException {  
    dosyaOku();  
}
```

- Metot çağırırken, metodun **imzasında belirtilen** istisnalar dikkate alınmalı ve uygun bir strateji seçilmelidir.
- Çağrı, uygun `try` - `catch` bloğunun **içine** yazılır.
- Ya da çağırın metot da imzasında `throws` ile aynı tipi bildirir; sorun bir üst seviyeye geçer. Bu, sorunu yalnızca ertelediği için yakalamaktan **daha az tercih edilir**.
- `main` bile `throws` yazabilir; o zaman yakalanmayan istisna programı sonlandırır.

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınınında İner

```
1 static int bol(int a, int b) {
2     System.out.println("bol başladı");
3     int s = a / b;
4     System.out.println("bol bitti");
5     return s;
6 }
7 static int hesapla(int x) {
8     System.out.println("hesapla başladı");
9     int r = bol(x, 0);
10    System.out.println("hesapla bitti");
11    return r;
12 }
13 public static void main(String[] args) {
14     try {
15         ▶ int sonuc = hesapla(10);
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);
17     } catch (ArithmeticException e) {
18         System.out.println("main: " +
19             e.getMessage());
20     }
21     System.out.println("Program bitti");
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

main()

main, try içinde hesapla(10) 'u çağırır.

Adım 1 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınınında İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     ▶ System.out.println("hesapla başladı");  
9     int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

hesapla(10)

main()

Yığına hesapla çerçevesi eklendi.

Adım 2 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

hesapla(10)

main()

ÇIKTI

hesapla başladı

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınınında İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     ▶ int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

hesapla(10)

main()

hesapla , bol(10, 0) 'ı çağırır.

Adım 3 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

hesapla(10)

main()

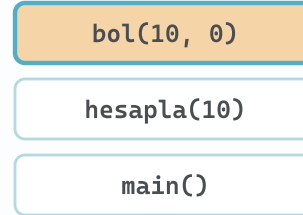
ÇIKTI

hesapla başladı

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınının İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

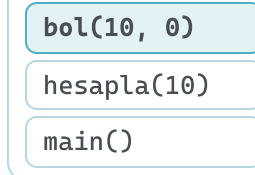
Çağrı yığını (call stack)

Yığının tepesinde artık **bol** var.

Adım 4 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

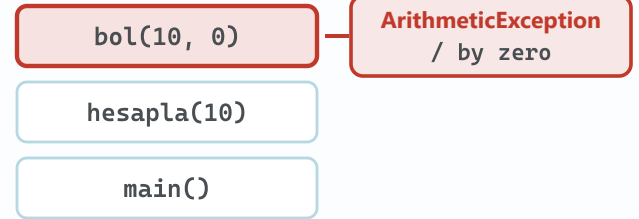
ÇIKTI

```
hesapla başladı  
bol başladı
```

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınının İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

10 / 0 : istisna **bol**'da doğdu. bol'da try yok → bol'un kalanı çalışmaz, çerçevesi **atılır**.

Adım 5 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

bol(10, 0)

hesapla(10)

main()

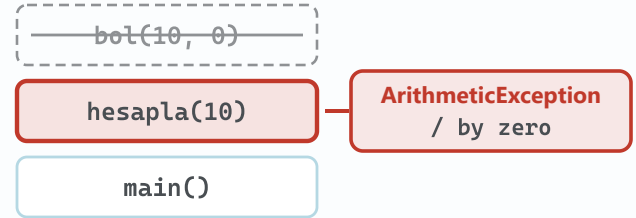
ÇIKTI

```
hesapla başladı  
bol başladı
```

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınının İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     ▶ int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

İstisna çağırılan yere, `hesapla` 'ya geçti. Burada da try yok → "hesapla bitti" atlanır, çerçeve atılır.

Adım 6 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

hesapla(10)

main()

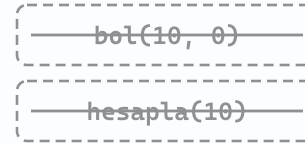
ÇIKTI

hesapla başladı
bol başladı

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınınında İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         ▶ int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

İstisna `main` 'e ulaştı. Çağrı bir `try` içinde: uygun catch aranır. "Sonuç" satırı atlanır.

Adım 7 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

`main()`

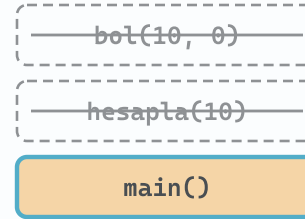
ÇIKTI

hesapla başladı
bol başladı

Yayılım: İstisna Çağrı Yığınınında İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığını (call stack)

catch eşleşti: istisna **yakalandı**, yayılım durdu.

Adım 8 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

```
hesapla başladı  
bol başladı  
main: / by zero
```

Yayılım: İstisna Çağrı Yığnında İner

```
1 static int bol(int a, int b) {  
2     System.out.println("bol başladı");  
3     int s = a / b;  
4     System.out.println("bol bitti");  
5     return s;  
6 }  
7 static int hesapla(int x) {  
8     System.out.println("hesapla başladı");  
9     int r = bol(x, 0);  
10    System.out.println("hesapla bitti");  
11    return r;  
12 }  
13 public static void main(String[] args) {  
14     try {  
15         int sonuc = hesapla(10);  
16         System.out.println("Sonuç: " + sonuc);  
17     } catch (ArithmeticException e) {  
18         System.out.println("main: " +  
19             e.getMessage());  
20     }  
21     System.out.println("Program bitti");  
22 }
```

Çağrı yığnı (call stack)

Program normal biçimde biter. Kimse yakalamasaydı JVM programı sonlandırırdı.

Adım 9 / 9

ÇAĞRI YIĞINI

main()

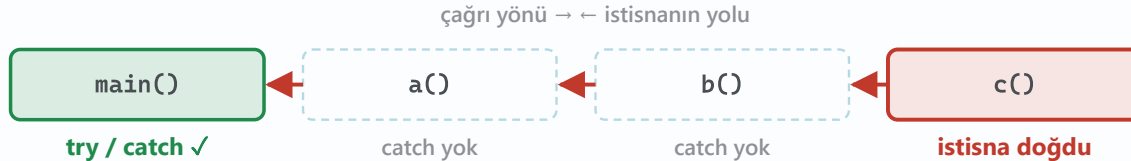
ÇIKTI

```
hesapla başladı
bol başladı
main: / by zero
Program bitti
```

JVM İstisnayı Nasıl Ele Alır?

1. JVM (veya `throw`) bir **istisna nesnesi** oluşturur: tipi, mesajı ve oluştuğu yerin izleme listesi (stack trace) içindedir.
2. İstisnanın oluştuğu metotta, onu saran bir `try` ve **uyumlu** bir `catch` aranır.
3. Bulunamazsa metot o anda sona erer (varsa `finally` çalışır) ve istisna **çağırılan metoda** geçer. Arama, çağrı yığınının aşağıya doğru sürer.
4. Uygun bir catch bulunursa o çalışır; program catch'ten sonra devam eder.
5. `main` de yakalamazsa JVM'in **varsayılan işleyicisi** izleme listesini yazdırır ve programı (o iş parçacığını) sonlandırır.

Bu arama sürecine **yığın çözülmesi** (stack unwinding) denir. Yakalanan istisna nesnesi catch bloğu bitince artık kullanılmaz ve çöp toplayıcı (garbage collector) tarafından temizlenir.

RuntimeException Sınıfları

`RuntimeException` ve alt sınıfları, **programcı hatası** veya **mantık hatası** sonucu oluşan istisnaları temsil eder. Derleme zamanında denetlenmez, ele alınmaları zorunlu değildir; ama programcının bu durumları **bilinçli olarak** önlemesi ya da ele alması gerekir.

Sınıf	Ne zaman oluşur?	Örnek
<code>NullPointerException</code>	<code>null</code> bir referansın üyesi kullanılınca	<code>String s = null; s.length();</code>
<code>ArrayIndexOutOfBoundsException</code>	Dizi sınırları dışında indis	<code>int[] d = new int[3]; d[5] = 1;</code>
<code>ArithmeticException</code>	Tam sayı sıfıra bölme, kesin aritmetikte taşma	<code>10 / 0</code>
<code>IllegalArgumentException</code>	Metoda geçersiz argüman verilince	<code>new ArrayList<>(-1)</code>
<code>NumberFormatException</code>	Metin geçerli bir sayı değilken dönüştürme	<code>Integer.parseInt("abc")</code>
<code>ClassCastException</code>	Nesne, dönüştürülmek istenen tipte değilken	<code>(Integer) nesne</code>

NullPointerException

- `null` bir referans üzerinden metot çağırmak, alana erişmek veya `length` almak bu istisnaya yol açar.
- En sık hata kaynaklarındandır. Önlemek için:
 - `if (str != null)` ile açık denetim
 - `Objects.requireNonNull(x, mesaj)` : `null` ise **hemen**, anlamlı mesajla NPE fırlatır
 - `Objects.requireNonNullElse(x, varsayılan)` (Java 9+): `null` ise varsayılan değeri döndürür
 - `Optional` sınıfı (Java 8+): "değer olmayabilir" durumunu açıkça temsil eder
 - Kütüphaneler: Apache Commons Lang `StringUtils` , `null` -güvenli metin işlemleri sunar

```
String str = null;  
int length = str.length();
```

Çıktı (Java 14+ açıklayıcı mesaj)

```
Exception in thread "main"  
java.lang.NullPointerException:  
    Cannot invoke "String.length()" because  
    "str" is null
```

Java 14+ mesajı **hangi** referansın `null` olduğunu söyler. Değişken adı hata ayıklama bilgisiyle derlenince (`javac -g` , IDE'ler) görünür; yoksa " `<local1>` ".

ÇALIŞMA ZAMANI İSTİSNALARI

null ile Güvenli Çalışmak

```
1 String str = null;
2 int length = str.length();
3 Objects.requireNonNull(str, "Str null olamaz");
4 Optional<String> optionalStr = Optional.ofNullable(str);
5 length = optionalStr.map(String::length).orElse(0);
6 String defaultValue = Objects.requireNonNullElse(str, "0");
7 if (str != null) {
8     System.out.println(str.length());
9 }
10 System.out.println("Ali".equals(str));
```

Satır	Sonuç (her satır tek başına denendiğinde)
2	NullPointerException: Cannot invoke "String.length()" because "str" is null
3	NullPointerException: Str null olamaz
5	length = 0 (değer yok → <code>orElse(0)</code>)
6	defaultValue = "0"
7-9	Koşul yanlış; hiçbir şey yazılmaz, istisna yok
10	false: sabit metin önde, <code>null</code> argüman sorun değil

`"Ali".equals(str)` güvenlidir; `str.equals("Ali")` ise `str` `null` olduğunda NPE fırlatır. `requireNonNull`, hatayı **kaynağında** ve anlaşılır bir mesajla yakalamak için metot başlarında kullanılır.

ArrayIndexOutOfBoundsException

- Dizinin sınırları dışındaki bir indise erişme durumudur: geçerli indisler `0` ... `length - 1` ; **negatif** indis de geçersizdir.
- `IndexOutOfBoundsException` ailesinin bir üyesidir. Sınır aşımında aynı aileden farklı sınıflar fırlatılabilir:
 - dizi (`int[]`), `Vector` , `Arrays.asList(...)` listesi → `ArrayIndexOutOfBoundsException`
 - `ArrayList.get` → `IndexOutOfBoundsException` (üst sınıf)
 - `String.charAt` → `StringIndexOutOfBoundsException`
- Hepsini birden yakalamak için: `catch (IndexOutOfBoundsException e)` .

ÖNLEME: DÖNGÜ SINIRINI `length` İLE YAZIN

```
int[] numbers = {1, 2, 3};  
for (int i = 0; i < numbers.length; i++) {  
    System.out.print(numbers[i] + " ");  
}
```

Çıktı

1 2 3

En sık neden: `i <= dizi.length` yazmak. Son tur `dizi[length]` 'e erişir ve istisna oluşur.

Sınır Aşımı: Hangi Satır Hangi İstisna?

```
1 int[] numbers = {1, 2, 3};
2 int value = numbers[5];
3 ArrayList<String> list = new ArrayList<>();
4 String svalue = list.get(5);
5 Vector<Integer> vector = new Vector<>();
6 value = vector.get(10);
7 String[] names = {"Alice", "Bob", "Charlie"};
8 svalue = Arrays.asList(names).get(5);
9 String str = "Hello";
10 char ch = str.charAt(10);
```

Satır	Fırlatılan istisna ve mesajı
2	ArrayIndexOutOfBoundsException Index 5 out of bounds for length 3
4	IndexOutOfBoundsException Index 5 out of bounds for length 0
6	ArrayIndexOutOfBoundsException Array index out of range: 10
8	ArrayIndexOutOfBoundsException Index 5 out of bounds for length 3
10	StringIndexOutOfBoundsException Index 10 out of bounds for length 5

Her satır tek başına denendiğinde. Boş bir **ArrayList** 'in kapasitesi olsa bile **boyutu** 0'dır; **get** boyuta göre denetler.

ArithmeticException

- Matematiksel işlemler sırasında oluşan bir hatayı temsil eder; en bilinen örneği **tam sayıyı sıfıra bölmek** (`/` ve `%`).
- `Math` sınıfının “kesin” (exact) metotları taşmada fırlatır: `addExact` , `multiplyExact` , `toIntExact` ...
- `BigDecimal` yüksek hassasiyetli aritmetik sağlar; sıfıra bölmede veya sonucu tam gösterilemeyen bölmede (1/3) fırlatır.
- **Dikkat:** `double` işlemleri istisna fırlatmaz: `10.0 / 0` → `Infinity` , `Math.sqrt(-1)` → `NaN` .
- `Random.nextInt(0)` ise `ArithmeticException` değil, `IllegalArgumentException` fırlatır: sınır pozitif olmalıdır.

Sessiz taşma: sıradan `int` toplaması taşınca istisna **oluşmaz**, değer başa sarar:

`Integer.MAX_VALUE + 1` → `-2147483648` .

Taşmanın fark edilmesi gerekiyorsa

`Math.addExact` kullanın.

Aritmetik Hatalar: Satır Satır

```
1 int result = 10 / 0;  
2 double dresult = Math.sqrt(-1);  
3 System.out.println(dresult);  
4 System.out.println(10.0 / 0);  
5 int t = Math.addExact(Integer.MAX_VALUE, 1);  
6 Random random = new Random();  
7 int randomNumber = random.nextInt(0);  
8 BigDecimal num1 = new BigDecimal("10");  
9 BigDecimal num2 = BigDecimal.ZERO;  
10 BigDecimal bresult = num1.divide(num2);
```

Satır	Sonuç
1	ArithmeticException : / by zero
3	NaN yazar, istisna yok
4	Infinity yazar, istisna yok
5	ArithmeticException : integer overflow
7	IllegalArgumentException : bound must be positive
10	ArithmeticException : Division by zero

Her satır tek başına denendiğinde. Kayan noktalı sayılarda sıfıra bölme IEEE 754 kurallarına göre özel değerler (**Infinity** , **NaN**) üretir; bu yüzden **double** sonuçlarını ayrıca denetlemek gerekir (**Double.isNaN**).

IllegalArgumentException

- Bir metodun **geçersiz bir argüman** aldığını belirtir. Kontrol edilmeyen bir istisnadır.
- Argümanları denetleyip fırlatmak, hatayı **kaynağında** durdurur.
- Kütüphane örnekleri:
 - `Arrays.copyOfRange(d, 5, 2)` : başlangıç > bitiş
 - `new ArrayList<>(-1)` : negatif kapasite
 - `Thread` 'in `setPriority(11)` : öncelik 1–10 arası olmalı
 - `new File(uri)` : adres `file:` şeklinde değilse

```
public void yasAyarla(int age) {  
    if (age < 0) {  
        throw new IllegalArgumentException("Yaş negatif olamaz");  
    }  
    this.age = age;  
}  
public void adAyarla(String name) {  
    if (name.length() < 3) {  
        throw new IllegalArgumentException("3 karakter olmalı");  
    }  
    this.name = name;  
}
```

Her geçersiz durum bu istisna değildir: `new FileReader("invalid/file/path")` → `FileNotFoundException` ; `new Thread(null)` hiç fırlatmaz. Alt sınıfı: `NumberFormatException` .

Geçersiz Argüman: Satır Satır

```
1 yasAyarla(-5);
2 adAyarla("A1");
3 int[] numbers = {1, 2, 3};
4 Arrays.copyOfRange(numbers, 5, 2);
5 List<Integer> liste = new ArrayList<>(-1);
6 File file = new File(URI.create("http://ornek.com/a.txt"));
7 Thread thread = new Thread(gorev);
8 thread.setPriority(11);
```

Satır	Fırlatılan istisna (her satır tek başına)
1	IllegalArgumentException: Yaş negatif olamaz
2	IllegalArgumentException: 3 karakter olmalı
4	IllegalArgumentException: 5 > 2
5	IllegalArgumentException: Illegal Capacity: -1
6	IllegalArgumentException: URI scheme is not "file"
8	IllegalArgumentException (mesajsız)

İyi bir mesaj, geçersiz değeri ve beklenen aralığı söyler: **"Yaş negatif olamaz: " + age**. Mesajsız istisna (8. satır) hata ayıklamayı zorlaştırır.

NumberFormatException

- Bir metin sayıya dönüştürülürken metin **geçerli bir sayıyı temsil etmiyorsa** oluşur.
- `Integer.parseInt` ,
`Double.parseDouble` ,
`Float.parseFloat` ,
`Short.parseShort` ,
`Long.parseLong` ,
`Byte.parseByte` ve `valueOf`
metotları fırlatabilir.
- Değer tipin aralığı dışındaysa da oluşur: `Byte.parseByte("300")` .
- `IllegalArgumentException` 'in alt sınıfıdır.
- Kullanıcı girdisi her zaman bu riski taşır: ya önceden denetleyin ya da yakalayın.

```
String strNumber = "abc";
int number = Integer.parseInt(strNumber);
strNumber = "123abc";
number = Integer.parseInt(strNumber);
String strDouble = "12.34abc";
double doubleValue = Double.parseDouble(strDouble);
String strShort = "45xyz";
short shortValue = Short.parseShort(strShort);
```

Çağrı	NumberFormatException mesajı
<code>Integer.parseInt("abc")</code>	For input string: "abc"
<code>Integer.parseInt("123abc")</code>	For input string: "123abc"
<code>Double.parseDouble("12.34abc")</code>	For input string: "12.34abc"
<code>Short.parseShort("45xyz")</code>	For input string: "45xyz"

Güvenli Sayı Dönüştürme

```
static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
    try {  
        return Integer.parseInt(metin.trim());  
    } catch (NumberFormatException e) {  
        return varsayilan;  
    }  
}  
  
// main içinde  
System.out.println(guvenliOku(" 42 ", 0));  
System.out.println(guvenliOku("kırk", 0));  
System.out.println(guvenliOku("10.5", -1));
```

Çıktı

```
42  
0  
-1
```

- Dönüştürme bir yardımcı metotta **tek bir yerde** denetlenir; geçersiz girdi için varsayılan değer döner.
- `trim()`, baştaki ve sondaki boşlukları siler: `parseInt(" 42 ")` tek başına istisna fırlatırdı.
- `"10.5"` bir `int` değildir; ondalık sayı için `Double.parseDouble` kullanılır.
- Varsayılan değer, geçerli bir sonuçla karışmayacak biçimde seçilmelidir; karışabiliyorsa istisnayı çağırana iletmek daha doğrudur.

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
▶ System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

. 7 .

İlk çağrı: metin " 7 " (başta ve sonda boşluk), varsayılan 0.

Adım 1 / 8

DEĞİŞKENLER

—

ÇIKTI

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

. 7 .

trim()

7

parseInt("7") = 7 → return 7

trim() boşlukları atar; "7" sayıya çevrilir, try içinden 7 döner.

Adım 2 / 8

DEĞİŞKENLER

metin = " 7 "

varsayilan = 0

ÇIKTI

7

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
▶ System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

y	e	d	i
---	---	---	---

İkinci çağrı: "yedi".

Adım 3 / 8

DEĞİŞKENLER

—

ÇIKTI

7

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

y e d i

trim()

y e d i

NumberFormatException: For input string: "yedi"

`parseInt` rakam olmayan metinde istisna fırlatır; `return` çalışmadı.

Adım 4 / 8

DEĞİŞKENLER

metin = "yedi"

varsayilan = 0

ÇIKTI

7

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

y e d i

trim()

y e d i

catch → return varsayilan = 0

catch eşleşti: varsayılan değer 0 döner. İstisna metot dışına çıkmaz.

Adım 5 / 8

DEĞİŞKENLER

metin = "yedi"

varsayilan = 0

e = NumberFormatException

ÇIKTI

7
0

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
▶ System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

7	.	5
---	---	---

Üçüncü çağrı: "7.5", varsayılan -1.

Adım 6 / 8

DEĞİŞKENLER

—

ÇIKTI

```
7  
0
```

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

7 . 5

trim()

7 . 5

NumberFormatException: For input string: "7.5"

Nokta bir rakam değildir: "7.5" geçerli bir
`int` değil.

Adım 7 / 8

DEĞİŞKENLER

metin = "7.5"

varsayilan = -1

ÇIKTI

7
0

parseInt ve catch: Üç Girdi

```
1 static int guvenliOku(String metin, int varsayilan) {  
2     try {  
3         return Integer.parseInt(metin.trim());  
4     } catch (NumberFormatException e) {  
5         return varsayilan;  
6     }  
7 }  
8 System.out.println(guvenliOku(" 7 ", 0));  
9 System.out.println(guvenliOku("yedi", 0));  
10 System.out.println(guvenliOku("7.5", -1));
```

metin

7	.	5
---	---	---

trim()

7	.	5
---	---	---

catch → return varsayilan = -1

-1 döner. Çağırın, istisna yerine varsayılan değerle devam eder.

Adım 8 / 8

DEĞİŞKENLER

metin = "7.5"

varsayilan = -1

e = **NumberFormatException**

ÇIKTI

```
7  
0  
-1
```

ClassCastException

- Bir nesne, dönüştürülmek istendiği tipten **değilken** tip dönüşümü (cast) yapılırca oluşur.
- Değişkenin tipi değil, **nesnenin gerçek tipi** belirleyicidir: `Object obj = "Merhaba"` bir `String` nesnesidir.
- Ham (raw) tipli koleksiyonlar (`ArrayList` , `Map` , `Set`) her türü kabul eder; yanlış tipte öge **alınırken** dönüşüm başarısız olur. Sıralı koleksiyonlar (`TreeSet` , `TreeMap`) karşılaştırılamayan tipte öge **eklenirken** de fırlatır.
- Önleme: **jenerikler** (`ArrayList<String>`) yanlış tipi **derleme zamanında** yakalar; dönüşümden önce `instanceof` ile denetleyin.

```
1 Object obj = "Merhaba";
2 Integer number = (Integer) obj;
3 ArrayList list = new ArrayList();
4 list.add("Merhaba");
5 number = (Integer) list.get(0);
6 Map map = new HashMap();
7 map.put("anahtar", "Değer");
8 Integer value = (Integer) map.get("anahtar");
9 Set set = new HashSet();
10 set.add("Merhaba");
11 value = (Integer) set.iterator().next();
12 Object[] objArray = new String[5];
13 Integer[] intArray = (Integer[]) objArray;
```

2, 5, 8, 11 ve 13. satırların her biri

`ClassCastException` fırlatır, örneğin:

```
class java.lang.String cannot be cast to class
java.lang.Integer
```

ÇALIŞMA ZAMANI İSTİSNALARI

Dönüşümden Önce instanceof

KLASİK BİÇİM

```
Object obj = "Merhaba";  
if (obj instanceof Integer) {  
    Integer sayi = (Integer) obj;  
    System.out.println("Sayı: " + sayi);  
} else {  
    System.out.println("obj bir Integer değil");  
}
```

Çıktı

obj bir Integer değil

DESEN EŞLEME (JAVA 16+)

```
if (obj instanceof Integer sayi) {  
    System.out.println("Sayı: " + sayi);  
}
```

JENERİKLER İLE DERLEME ZAMANINDA

```
ArrayList<String> liste = new ArrayList<>();  
liste.add("Merhaba");  
Integer n = (Integer) liste.get(0);
```

error: incompatible types: String cannot be converted to Integer

Çalışma zamanı istisnası yerine **derleme hatası**: hata daha erken, programı çalıştırmadan bulunur. Ham tiplerden kaçının.

Kontrollü İstisna Sınıfları

Kodun hatayı ele alması ve uygun biçimde **kurtarması** gereken, çoğunlukla programın **dışındaki** koşullardan doğan durumları temsil eder. Derleyici ele alınmalarını şart koşar.

Sınıf	Paket	Ne zaman?
<code>FileNotFoundException</code>	<code>java.io</code>	Açılmak istenen dosya yok veya açılmıyor
<code>IOException</code>	<code>java.io</code>	Giriş/çıkış işlemlerinde genel hata (üst sınıf)
<code>SQLException</code>	<code>java.sql</code>	Veri tabanı erişiminde hata
<code>ParseException</code>	<code>java.text</code>	Metni bir biçime göre ayrıştırırken hata
<code>ClassNotFoundException</code>	<code>java.lang</code>	Adıyla yüklenmek istenen sınıf bulunamadı
<code>InterruptedException</code>	<code>java.lang</code>	Bekleyen iş parçacığı kesildi (<code>Thread.sleep</code>)
<code>NotSerializableException</code>	<code>java.io</code>	Serileştirilemeyen nesne yazılmak istendi

FileNotFoundException

```
try {  
    FileReader fileReader = new FileReader("dosya.txt");  
} catch (FileNotFoundException e) {  
    // Dosya bulunamadı durumuyla ilgili işlemler  
    System.out.println(e);  
}
```

Çıktı (dosya yokken, Windows)

```
java.io.FileNotFoundException: dosya.txt  
(The system cannot find the file specified)
```

- Bir dosya açılmak istendiğinde dosya **bulunamazsa** (ya da bir klasörse, okuma izni yoksa) oluşur.
- `IOException` 'ın alt sınıfıdır; `catch (IOException e)` onu da yakalar.
- Göreli yol (`"dosya.txt"`), programın **çalışma klasörüne** göre aranır. IDE'lerde bu genellikle proje klasörüdür: dosya "yanlış klasörde" olabilir.
- Tipik tepki: kullanıcıya bildirip yeni bir ad istemek veya varsayılan değerlerle devam etmek.

IOException

```
try {  
    BufferedReader reader =  
        new BufferedReader(new FileReader(path));  
    String line;  
    while ((line = reader.readLine()) != null) {  
        System.out.println(line);  
    }  
    reader.close();  
} catch (IOException e) {  
    // IOException durumuyla ilgili işlemler  
    e.printStackTrace();  
}
```

Çıktı (notlar.txt varken)

birinci satır
ikinci satır

- Giriş/çıkış işlemlerinde oluşan **genel** hatayı temsil eder; `FileNotFoundException` gibi birçok alt sınıfı vardır.
- **Sorun:** `readLine()` istisna fırlatırsa `reader.close()` hiç çalışmaz; dosya açık kalır (kaynak sızıntısı).

✓ TRY-WITH-RESOURCES İLE

```
try (BufferedReader okuyucu =  
    new BufferedReader(new FileReader(path))) {  
    String satir;  
    while ((satir = okuyucu.readLine()) != null) {  
        System.out.println(satir);  
    }  
} catch (IOException e) {  
    System.out.println(e.getMessage());  
}
```

SQLException

```
try {
    Connection connection =
        DriverManager.getConnection("jdbc:mysql://localhost/okul");
    PreparedStatement preparedStatement =
        connection.prepareStatement("SELECT user_id FROM users");
    // Sorguyu çalıştırma ve sonuçları alıp işleme
    ResultSet resultSet = preparedStatement.executeQuery();
    while (resultSet.next()) {
        // Sonuçları işleme
        System.out.println("User ID: " + resultSet.getInt("user_id"));
    }
    // Bağlantıyı kapatma
    connection.close();
} catch (SQLException e) {
    // SQLException durumuyla ilgili işlemler
    System.out.println(e);
}
```

- Veri tabanı işlemleri sırasında bir hata oluştuğunda fırlatılır: bağlantı kurulamadı, SQL söz dizimi yanlış, tablo yok, sürücü yok...
- `getMessage()`, `getSQLState()` ve `getErrorCode()` ayrıntı verir.

Çıktı (MySQL sürücüsü yokken)

```
java.sql.SQLException: No suitable
driver
found for jdbc:mysql://localhost/okul
```

Bağlantı da bir kaynaktır; try-with-resources ile kapatılmalıdır. Veri tabanı konusu Bölüm 10'da ele alınır.

ParseException ve ClassNotFoundException

ParseException (java.text)

Bir metin belirli bir **biçime** göre ayrıştırılırken uyumsuzluk olursa fırlatılır.

```
try {
    SimpleDateFormat form =
        new SimpleDateFormat("dd/MM/yy");
    Date date = form.parse("01-01-2022");
} catch (ParseException e) {
    // Ayrıştırma hatasıyla ilgili işlemler
    System.out.println(e);
}
```

Çıktı

```
java.text.ParseException: Unparseable date:
"01-01-2022"
```

Biçim / bekliyor, metinde - var.

ClassNotFoundException

Bir sınıf **adıyla** yüklenmek istenirken (`Class.forName`) sınıf bulunamazsa fırlatılır.

```
try {
    Class.forName("java.util.Scanner");
    System.out.println("Scanner yüklendi");
    // Var olmayan bir sınıfı yüklemeye çalışma
    Class.forName("com.example.NonExistentClass");
} catch (ClassNotFoundException e) {
    System.out.println(e);
}
```

Çıktı

```
Scanner yüklendi
java.lang.ClassNotFoundException:
com.example.NonExistentClass
```

NotSerializableException

```
class Nokta {                                // Serializable değil
    int x = 3, y = 4;
}
// main içinde
try (OutputStream outputStream =
    new ObjectOutputStream(new ByteArrayOutputStream())) {
    // Nesneyi ObjectOutputStream ile serileştirmeye çalışma
    Nokta notSerializableObj = new Nokta();
    outputStream.writeObject(notSerializableObj);
} catch (NotSerializableException e) {
    System.out.println(e);
} catch (IOException e) {
    System.out.println("Diğer G/Ç hatası: " + e);
}
```

Çıktı

```
java.io.NotSerializableException: Nokta
```

- **Serileştirme** (serialization): bir nesnenin bayt akışına dönüştürülmesi (dosyaya yazmak, ağdan göndermek) ve daha sonra geri dönüştürülmesidir.
- **Serializable** arayüzünü gerçekleştiren sınıf serileştirilebilir kabul edilir; gerçekleştirmeyen sınıfın nesnesi yazılmak istenince bu istisna oluşur.
- **IOException** 'ın (dolaylı) alt sınıfıdır; bu yüzden catch'i **IOException** 'dan **önce** yazılır.

✓ ÇÖZÜM

```
class Nokta implements Serializable {
    int x = 3, y = 4;
}
```

ERROR SINIFLARI

Error Sınıfları

- Programın normal çalışmasını **temelden** etkileyen, **sistem düzeyindeki** sorunları temsil eden kontrol edilmeyen tiplerdir.
- Genellikle uygulama kodunun bir satırından değil, JVM'in ve ortamın durumundan kaynaklanır.
- JVM tarafından fırlatılır; ele alınması veya bildirilmesi **önerilmez**. Programın düzgün biçimde sonlanması daha uygun bir yaklaşımdır.
- Yine de **Throwable** oldukları için teknik olarak **catch** edilebilirler.

Hata	Ne zaman?
<code>OutOfMemoryError</code>	Bellek (heap) tükendi
<code>StackOverflowError</code>	Çağrı yığını taşıtı: genellikle sonsuz özyineleme
<code>AssertionError</code>	<code>assert</code> koşulu yanlışsa (yalnızca <code>-ea</code> açıkken)
<code>NoClassDefFoundError</code>	Derlemede var olan sınıf çalışırken bulunamadı

ERROR SINIFLARI

Error Örnekleri

```
static void sonsuz() {
    sonsuz();          // durma koşulu yok
}
public static void main(String[] args) {
    try {
        sonsuz();
    } catch (StackOverflowError e) {
        System.out.println("SOE -> " + e);
    }
    try {
        long[] dizi = new long[Integer.MAX_VALUE];
    } catch (OutOfMemoryError e) {
        System.out.println("OOM -> " + e);
    }
    int yas = -5;
    assert yas >= 0 : "Yaş negatif: " + yas;
    System.out.println("assert geçti");
}
```

java Örnek

SOE -> java.lang.StackOverflowError
OOM -> java.lang.OutOfMemoryError:
Requested array size exceeds VM limit
assert geçti

java -ea Örnek

SOE -> java.lang.StackOverflowError
OOM -> java.lang.OutOfMemoryError:
Requested array size exceeds VM limit
Exception in thread "main"
java.lang.AssertionError: Yaş negatif: -5

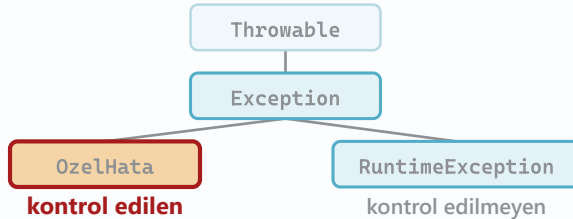
- Özyinelemede taban durum unutulursa her çağrı yeni bir çerçeve ekler; yığın dolar.
- `assert` varsayılan olarak **kapalıdır**; `-ea` ile açılır. Geliştirirken varsayımları sınamak içindir. (Burada yakalamak yalnızca gösterim içindir.)

ÖZEL İSTİSNALAR

Özel İstisna Sınıfları

```
public class OzelHata extends Exception {  
    // Constructor  
    public OzelHata(String message) {  
        super(message);  
    }  
}
```

Üst sınıf	Sonuç
<code>extends Exception</code>	Kontrol edilen: çağırın ele almak zorunda; kurtarılabilir iş kuralı ihlalleri
<code>extends RuntimeException</code>	Kontrol edilmeyen: hatalı kullanım, programcı hatası

- Geliştirici, kendi programında ortaya çıkabilecek beklenmeyen durumları yönetmek için **özel istisna sınıfları** oluşturabilir.
- `Throwable` 'ı genişleten her sınıfın nesnesi fırlatılabilir. Ancak genellikle `Exception` veya `RuntimeException` genişletilir; `Error` ve `Throwable` doğrudan genişletilmez.
- Yapıcı, mesajı `super(message)` ile üst sınıfa iletir; böylece `getMessage()` çalışır.
- Ad `...Hata` / `...Exception` ile bitirilir; durumu anlatmalıdır.
- Ek alanlar (eksik tutar, hatalı değer) eklenebilir: istisna sıradan bir sınıftır.

ÖZEL İSTİSNALAR

Özel İstisnayı Fırlatmak ve Yakalamak

```
public class OzelHataTest {  
    public static void main(String[] args) {  
        try {  
            fonksiyon();  
        } catch (OzelHata e) {  
            System.out.println("Yakalandı: " + e.getMessage());  
        }  
    }  
    public static void fonksiyon() throws OzelHata {  
        if (true) {  
            throw new OzelHata("Özel hata oluştu.");  
        }  
    }  
}
```

Çıktı

Yakalandı: Özel hata oluştu.

- `OzelHata` , `Exception` 'dan türediği için kontrol edilen bir istisnadır: `fonksiyon()` imzasında `throws OzelHata` **zorunludur**.
- `main` , çağırıcı `try` içine alarak "ele al" seçeneğini kullanır.
- `if (true)` burada yalnızca gösterim içindir: koşulsuz `throw` 'dan sonra gelen bir kod "unreachable statement" hatası verirdi.
- Gerçek programlarda koşul bir **iş kuralını** denetler: bakiye yeterli mi, not 0–100 arasında mı, kullanıcı adı boş mu...

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
▶ Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     System.out.println(e.getMessage()  
22         + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

Heap

Hesap

bakiye = 100.0

Hesap nesnesi heap'te oluşur; **hesap** onu gösterir.

Adım 1 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
15 Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     System.out.println(e.getMessage()  
22         + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

Heap

Hesap

bakiye = 100.0

`paraCek(30)` : 30 > 100 mü? **Hayır**; istisna yok.

Adım 2 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

paraCek(30.0)

main()

ÇIKTI

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
15 Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     System.out.println(e.getMessage()  
22         + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

Heap

Hesap

bakiye = 70.0

Bakiye 70.0 olur ve yazdırılır.

Adım 3 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

paraCek(30.0)

main()

ÇIKTI

Kalan: 70.0

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
15 Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     System.out.println(e.getMessage()  
22         + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

Heap

Hesap

bakiye = 70.0

paraCek(90) : 90 > 70 mi? **Evet.**

Adım 4 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

paraCek(90.0)

main()

ÇIKTI

Kalan: 70.0

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             ▶ throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 ▶ "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
15 Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     System.out.println(e.getMessage()  
22         + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

Heap

Hesap

bakiye = 70.0

YetersizBakiyeHatasimesaj: "Bakiye yetersiz"
eksik = 20.0

Heap'te bir **istisna nesnesi** oluşur (mesaj ve eksik = 20.0) ve fırlatılır. Bakiye **değişmez**.

Adım 5 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

paraCek(90.0)

main()

ÇIKTI

Kalan: 70.0

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
15 Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     System.out.println(e.getMessage()  
22         + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

e

Heap

Hesap

bakiye = 70.0

YetersizBakiyeHatasimesaj: "Bakiye yetersiz"
eksik = 20.0

paraCek'in çerçevesi atılır; `paraCek(10)`
atlanır. catch eşleşir: `e` aynı nesneyi gösterir.

Adım 6 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

Kalan: 70.0

Özel İstisna: Banka Hesabı

```
1 class Hesap {  
2     private double bakiye;  
3     Hesap(double bakiye) { this.bakiye = bakiye; }  
4     public void paraCek(double miktar)  
5         throws YetersizBakiyeHatasi {  
6         if (miktar > bakiye) {  
7             throw new YetersizBakiyeHatasi(  
8                 "Bakiye yetersiz", miktar - bakiye);  
9         }  
10        bakiye -= miktar;  
11        System.out.println("Kalan: " + bakiye);  
12    }  
13 }  
14 // main içinde  
15 Hesap hesap = new Hesap(100);  
16 try {  
17     hesap.paraCek(30);  
18     hesap.paraCek(90);  
19     hesap.paraCek(10);  
20 } catch (YetersizBakiyeHatasi e) {  
21     ▶ System.out.println(e.getMessage())  
22     ▶ + ", eksik: " + e.getEksik());  
23 }
```

Yığın: main

hesap

e

Heap

Hesap

bakiye = 70.0

YetersizBakiyeHatasimesaj: "Bakiye yetersiz"
eksik = 20.0

İstisna nesnesinin bilgileri kullanılır. İstisna da sıradan bir nesnedir.

Adım 7 / 7

ÇAĞRI YIĞINI

main()

ÇIKTI

Kalan: 70.0
Bakiye yetersiz,
eksik: 20.0

Bilgi Taşıyan Özel İstisna

```
class YetersizBakiyeHatasi extends Exception {  
    private double eksik;  
  
    public YetersizBakiyeHatasi(String mesaj, double eksik) {  
        super(mesaj);           // mesaj Throwable'da saklanır  
        this.eksik = eksik;  
    }  
  
    public double getEksik() {  
        return eksik;  
    }  
}
```

- Önceki izlemelerde kullanılan sınıf: mesaja ek olarak **eksik tutarı** da taşır.
- Yakalayan kod bu bilgiyle anlamlı bir tepki verebilir: "20 TL eksik; yine de denemek ister misiniz?"
- `-1` gibi bir dönüş kodu bu kadar bilgi taşıyamazdı.
- Kontrol edilen tür seçildi: yetersiz bakiye **öngörülebilir** bir durumdur ve çağıran kod bununla başa çıkmalıdır.

İzleme Listesi (Stack Trace)

- Program çalışırken **hangi metot çağrılarının** gerçekleştiğini ve istisnanın **nerede** oluştuğunu gösteren rapordur.
- İstisnanın tipini ve mesajını; her çağrı için sınıf ve metot adını, dosya adını ve satır numarasını içerir.
- Yakalanmayan bir istisnada JVM tarafından konsola (`System.err`) yazdırılır; `e.printStackTrace()` ile istenildiğinde de yazdırılabilir.
- Programcının hatayı anlamasına ve sorunu çözmesine yardım eden **en önemli** ipucudur.

```
Exception in thread "main" java.lang.NullPointerException  
    at com.example.MyClass.myMethod(MyClass.java:10)  
    at com.example.MyClass.main(MyClass.java:6)
```

Okuma: `main` (6. satır) `myMethod` 'u çağırdı; istisna `myMethod` 'un 10. satırında oluştu.
`com.example` paket, `MyClass` sınıf adıdır.

İZLEME LİSTESİ

İzleme Listesini Okumak

```
1 public class IzlemeOrnegi {
2     static int uzunluk(String metin) {
3         return metin.length();
4     }
5     static void yazdir(String ad) {
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));
7     }
8     public static void main(String[] args) {
9         yazdir("Ali");
10        yazdir(null);
11        System.out.println("Bitti");
12    }
13 }
```

1. **İlk satır:** tip ve mesaj: `metin` `null` .
2. **İlk at :** istisnanın **doğduğu** yer (3. satır).
3. Aşağı doğru çağrı zinciri: `main` (10) → `yazdir` (6) → `uzunluk` (3).
4. **Kendi kodunuzdaki** satırlara bakın; asıl neden çoğu zaman aşağıdadır: `null` 'ı 10. satır gönderdi.

Çıktı

Ali: 3

Exception in thread "main" java.lang.NullPointerException: Cannot invoke "String.length()" because "metin" is null

```
at IzlemeOrnegi.uzunluk(IzlemeOrnegi.java:3)
at IzlemeOrnegi.yazdir(IzlemeOrnegi.java:6)
at IzlemeOrnegi.main(IzlemeOrnegi.java:10)
```

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {  
2     static int uzunluk(String metin) {  
3         return metin.length();  
4     }  
5     static void yazdir(String ad) {  
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));  
7     }  
8     public static void main(String[] args) {  
9         yazdir("Ali");  
10        yazdir(null);  
11        System.out.println("Bitti");  
12    }  
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

main

main 9. satırda `yazdir("Ali")` 'yı çağırır.

Adım 1 / 9

ÇIKTI

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {
2     static int uzunluk(String metin) {
3         return metin.length();
4     }
5     static void yazdir(String ad) {
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));
7     }
8     public static void main(String[] args) {
9         yazdir("Ali");
10        yazdir(null);
11        System.out.println("Bitti");
12    }
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

main

yazdir

yazdir 6. satırda `uzunluk(ad)` 'ı çağırır. Her çerçeve, bulunduğu satırı hatırlar.

Adım 2 / 9

ÇIKTI

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {  
2     static int uzunluk(String metin) {  
3         return metin.length();  
4     }  
5     static void yazdir(String ad) {  
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));  
7     }  
8     public static void main(String[] args) {  
9         yazdir("Ali");  
10        yazdir(null);  
11        System.out.println("Bitti");  
12    }  
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

main

yazdir

uzunluk

"Ali".length() = 3 döner; çerçeve silinir.

Adım 3 / 9

ÇIKTI

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {  
2     static int uzunluk(String metin) {  
3         return metin.length();  
4     }  
5     static void yazdir(String ad) {  
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));  
7     }  
8     public static void main(String[] args) {  
9         yazdir("Ali");  
10        yazdir(null);  
11        System.out.println("Bitti");  
12    }  
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

main

yazdir

"Ali: 3" yazılır, yazdir biter.

Adım 4 / 9

ÇIKTI

Ali: 3

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {  
2     static int uzunluk(String metin) {  
3         return metin.length();  
4     }  
5     static void yazdir(String ad) {  
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));  
7     }  
8     public static void main(String[] args) {  
9         yazdir("Ali");  
10        yazdir(null);  
11        System.out.println("Bitti");  
12    }  
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

main

main 10. satırda `yazdir(null)` 'ı çağırır.

Adım 5 / 9

ÇIKTI

Ali: 3

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {
2     static int uzunluk(String metin) {
3         return metin.length();
4     }
5     static void yazdir(String ad) {
6         ▶ System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));
7     }
8     public static void main(String[] args) {
9         yazdir("Ali");
10        yazdir(null);
11        System.out.println("Bitti");
12    }
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

main

yazdir

null parametre olarak iletilir; henüz sorun yok.

Adım 6 / 9

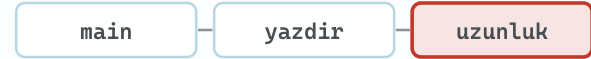
ÇIKTI

Ali: 3

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {
2     static int uzunluk(String metin) {
3         return metin.length();
4     }
5     static void yazdir(String ad) {
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));
7     }
8     public static void main(String[] args) {
9         yazdir("Ali");
10        yazdir(null);
11        System.out.println("Bitti");
12    }
13 }
```

Çağrı yığını (sağdaki en üstte)

NullPointerException

`null.length()` : NPE fırlatılır. O anda yığında üç çerçeve var:
uzunluk:3, yazdir:6, main:10.

Adım 7 / 9

ÇIKTI

Ali: 3

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {  
2     static int uzunluk(String metin) {  
3         return metin.length();  
4     }  
5     static void yazdir(String ad) {  
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));  
7     }  
8     public static void main(String[] args) {  
9         yazdir("Ali");  
10        yazdir(null);  
11        System.out.println("Bitti");  
12    }  
13 }
```

İzleme listesi = yığının fotoğrafı

at uzunluk(IzlemeOrnegi.java:3)

at yazdir(IzlemeOrnegi.java:6)

at main(IzlemeOrnegi.java:10)

İstisna nesnesi doğduğu anda yığının kaydını alır: her çerçeve bir `at` satırı olur, en üstteki ilk sırada.

Adım 8 / 9

ÇIKTI

Ali: 3

İzleme Listesi Nereden Gelir?

```
1 public class IzlemeOrnegi {  
2     static int uzunluk(String metin) {  
3         return metin.length();  
4     }  
5     static void yazdir(String ad) {  
6         System.out.println(ad + ": " + uzunluk(ad));  
7     }  
8     public static void main(String[] args) {  
9         yazdir("Ali");  
10        yazdir(null);  
11        System.out.println("Bitti");  
12    }  
13 }
```

İzleme listesi = yığının fotoğrafı

at uzunluk(IzlemeOrnegi.java:3)

at yazdir(IzlemeOrnegi.java:6)

at main(IzlemeOrnegi.java:10)

Kimse yakalamadı: üç çerçeve de atıldı, JVM izleme listesini yazıp programı sonlandırdı. "Bitti" yazılmaz.

Adım 9 / 9

ÇIKTI

```
Ali: 3  
Exception in thread "main"  
java.lang.NullPointerException: Cannot invoke  
"String.length()" because "metin" is null  
    at IzlemeOrnegi.uzunluk(IzlemeOrnegi.java:3)  
    at IzlemeOrnegi.yazdir(IzlemeOrnegi.java:6)  
    at IzlemeOrnegi.main(IzlemeOrnegi.java:10)
```

İstisna Yönetiminde İyi Uygulamalar

Özel tipi yakalayın

Mümkünse `catch (Exception e)` yerine beklenen tipi yakalayın; her türe uygun tepki verin.

Kaynakları kapatın

Dosya, bağlantı gibi kaynaklar için try-with-resources veya `finally` kullanın.

Akış denetimi için kullanmayın

Döngüden çıkmak gibi olağan işler için istisna fırlatmayın; istisnalar **istisnai** durumlar içindir.

Doğru yerde ele alın

Çözebileceğiniz yerde yakalayın; çözemiyorsanız `throws` ile iletin.

İstisnayı yutmayın

Boş `catch { }` hatayı gizler. En azından kaydedin (log) veya kullanıcıya bildirin.

Önlenebilecekleri önleyin

`null`, sınır ve sıfır denetimi yapın; `RuntimeException` yakalamak yerine kodu düzeltin.

Anlamlı mesaj verin

Mesaj hatalı değeri ve beklentiyi söyleyin: `"Not 0-100 arası olmalı: 120"`.

Kayıt tutun

İstisnaları bir dosyaya kaydetmek (logging), sonradan hatanın izini sürmeyi kolaylaştırır.

İZLEME LİSTESİ

final, finally ve finalize

	Ne?	Görevi
<code>final</code>	Anahtar kelime	Değişken: yeniden atanamaz · metod: geçersiz kılınamaz · sınıf: alt sınıfı olamaz
<code>finally</code>	Anahtar kelime (blok)	<code>try</code> 'dan sonra, istisna olsun olmasın her durumda çalışan temizlik bloğu
<code>finalize()</code>	<code>Object</code> sınıfının metodu	Çöp toplayıcı nesneyi silmeden önce çağırabilirdi. Ne zaman çağrılacağı belirsizdir; Java 9'dan beri kullanımdan kaldırılmış (deprecated) durumdadır.

Adları benzer, işleri tamamen farklıdır. Kaynak temizliği için `finalize()` değil, **try-with-resources** veya `finally` kullanılır.

ÖZET

Özet

Kavram	Özü
İstisna	Çalışma zamanında normal akışı bozan durum; tipi, mesajı ve yeri olan bir nesne
try / catch	Riskli kod <code>try</code> 'da; eşleşen ilk catch çalışır, try'ın kalanı atlanır
catch sırası	Alt sınıf önce, üst sınıf sonra; tersi derleme hatası. <code>A B</code> (Java 7+)
finally	Her durumda çalışır, <code>return</code> 'den bile önce; temizlik için
try-with-resources	<code>try (Kaynak k = ...)</code> : <code>AutoCloseable</code> kaynak otomatik kapanır
Hiyerarşi	<code>Throwable</code> → <code>Error</code> <code>Exception</code> → ... <code>RuntimeException</code>
Kontrol edilen	<code>Exception</code> (Runtime hariç): ele al veya <code>throws</code> ile bildir
Kontrol edilmeyen	<code>RuntimeException</code> , <code>Error</code> : zorunluluk yok; önle
throw / throws	Fırlat (gövdede, nesne) / bildir (imzada, tipler)
Yayılmı	Yakalanmayan istisna çağırın metoda geçeri; <code>main</code> de yakalamazsa program sonlanır
Özel istisna	<code>class X extends Exception</code> + <code>super(mesaj)</code>
İzleme listesi	Tip + mesaj, sonra çağrı zinciri: ilk <code>at</code> satırı istisnanın doğduğu yer

ÖZET

Sık Yapılan Hatalar

Kontrol edilen istisnayı unutmak

`new FileReader(ad)` , try/throws yok: `unreported exception FileNotFoundException; must be caught or declared to be thrown` .

Fırlatılmayanı yakalamak

Dosya işlemi olmayan try'a `catch (FileNotFoundException e) : exception` `FileNotFoundException is never thrown in body of corresponding try statement` .

throw'dan sonra kod yazmak

Aynı blokta `throw` 'un ardından gelen satır: `unreachable statement` .

İstisnayı yutmak

`catch (Exception e) { }` derlenir ama hata iz bırakmadan kaybolur.

Genel catch'i öne yazmak

`catch (Exception e)` , sonra `catch (ArithmeticException e) : exception` `ArithmeticException has already been caught` .

Yalnız try yazmak

catch veya finally olmayan try: `'try' without 'catch', 'finally' or resource declarations` .

try içindeki değişkeni dışarıda kullanmak

try içinde tanımlanan `sonuc` sonra yazdırılırsa: `cannot find symbol` . Try'dan önce tanımlayın.

Metin fırlatmak

`throw "hata";` → `incompatible types: String cannot be converted to Throwable` .

ÖZET

Örnek Problemler (1)

PROBLEM 1: ÇIKTI NEDİR?

```
static int f() {  
    try {  
        System.out.print("A");  
        int x = 5 / 0;  
        System.out.print("B");  
        return 1;  
    } catch (ArithmeticException e) {  
        System.out.print("C");  
        return 2;  
    } finally {  
        System.out.print("D");  
    }  
}
```

// main içinde
System.out.println(" " + f());

PROBLEM 2: ÇIKTI NEDİR?

```
try {  
    String s = "12a";  
    int n = Integer.parseInt(s);  
    System.out.println("Sayı: " + n);  
} catch (IllegalArgumentException e) {  
    System.out.println("IAE");  
} catch (Exception e) {  
    System.out.println("Exception");  
}
```

PROBLEM 3

Problem 2'de iki catch bloğunun yeri değiştirilirse ne olur?

► Cevapları göster

ÖZET

Örnek Problemler (2)

PROBLEM 4: ÇIKTI NEDİR?

```
static void a() {  
    System.out.print("a1 ");  
    b();  
    System.out.print("a2 ");  
}  
static void b() {  
    System.out.print("b1 ");  
    throw new IllegalStateException("!");  
}  
// main içinde  
try {  
    a();  
    System.out.print("m ");  
} catch (IllegalStateException e) {  
    System.out.print("yakalandı" + e.getMessage());  
} finally {  
    System.out.println(" son");  
}
```

İstisna `b()` 'de doğuyor; `b()` ve `a()` 'da try yok. Hangi `print` 'ler çalışır, hangileri atlanır? `finally` ne zaman çalışır?

► Cevabı göster

ÖZET

Örnek Problemler (3)

PROBLEM 5: TOPLAM KAÇTIR?

```
int[] d = {4, 0, 2};
int toplam = 0;
for (int i = 0; i <= d.length; i++) {
    try {
        toplam += 12 / d[i];
    } catch (ArithmeticException e) {
        toplam += 100;
    } catch (ArrayIndexOutOfBoundsException e) {
        toplam += 1000;
    }
}
System.out.println(toplam);
```

PROBLEM 6: ÇIKTI NEDİR?

```
try {
    throw new RuntimeException("X");
} finally {
    System.out.println("F");
}
```

► Cevapları göster

ÖZET

Alıştırmalar (1)

1. Metni yaşı çeviren `int yasOku(String metin)` yazın: sayı değilse `NumberFormatException` doğal olarak oluşsun, negatifse `IllegalArgumentException` fırlatın. `"20"` , `"-3"` , `"yirmi"` girdileri için iki catch ile mesaj yazdırın.
2. `GecersizNotHatasi` adlı kontrol edilen bir istisna ve not 0–100 dışındaysa onu fırlatan `notGir(int not)` yazın.
3. 1. alıştırmada catch sırası `IllegalArgumentException` , sonra `NumberFormatException` olursa ne olur?

► Cevaplar / ipuçları

ÖZET

Alıştırmalar (2)

4. Sınıflandırın (kontrol edilen / edilmeyen): `IOException` , `NumberFormatException` , `SQLException` , `NullPointerException` , `FileNotFoundException` , `ClassCastException` , `StackOverflowError` .
5. Bir `BufferedReader` 'i `finally` ile kapatan kodu try-with-resources ile yeniden yazın.
6. `double ortalama(int[] notlar)` metodu boş dizi için ne yapmalı? `0` mı döndürmeli, istisna mı fırlatmalı? Hangi istisna?

► Cevaplar / ipuçları

Kaynaklar

- Oracle, *The Java Tutorials*: Lesson: Exceptions (Catching and Handling Exceptions; The try-with-resources Statement; Unchecked Exceptions — The Controversy).
- J. Gosling ve diğ., *The Java Language Specification*, Java SE 21 Edition, Bölüm 11: Exceptions; 14.20 The try statement.
- Oracle, *Java SE 21 API Documentation*: `java.lang.Throwable` , `Exception` , `RuntimeException` , `Error` .
- P. Deitel ve H. Deitel, *Java: How to Program*, 11. baskı, Pearson (Bölüm 11: Exception Handling: A Deeper Look).
- K. Sierra, B. Bates ve T. Gee, *Head First Java*, 3. baskı, O'Reilly (Risky Behavior: exception handling).
- C. S. Horstmann, *Core Java, Volume I: Fundamentals*, 12. baskı, Pearson (Bölüm 7: Exceptions, Assertions, and Logging).
- J. Bloch, *Effective Java*, 3. baskı, Addison-Wesley (Bölüm 10: Exceptions, Madde 69–77).

Son

Bölüm 6: Hata Ayıklama ve İstisnalar

Sonraki bölüm: Bölüm 7: Giriş Çıkış · [Terim sözlüğü](#)